

ГОРА

www.gorabg-magazine.info

6-7/2020

СПИСАНИЕ ЗА ЕКОЛОГИЯ И ГОРСКО СТОПАНСТВО

Акцент на броя
ДЪРВОДОБИВЪТ:
РЕАЛНОСТИ И ОЧАКВАНИЯ

Еньовден
СИЛАТА НА БИЛКИТЕ

Управление
ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В ИКОНОМИЧЕСКА КРИЗА

STIHL

www.stihl.bg

цена 6 лв.

9 770861 757009

STIHL

ПЪРВИЯТ ИЗБОР НА ПРОФЕСИО- НАЛИСТИТЕ

FS 360 C-EM и FS 490 C-EM
БЕНЗИНОВИ ХРАСТОРЕЗИ

При работа в гората те убеждават с изключителна здравина и надеждност и впечатляват с комфортно управление и обслужване, ниски нива на вибрации и висока мощност. Ето защо те са първият избор на професионалистите при косене на големи площи, отглеждане на млади горски насаждения и отстраняване на дървесни насаждения, храсти и избуяла дива растителност, както и за рязане и надробяване при работа в гората.

WWW.STIHL.BG

Инж. ИВАН ЧЕРГЕЛАНОВ завършва Лесотехническия университет, магистърска степен по ловно и рибно стопанство през 2013 година. В Държавно горско стопанство - Стара Загора, работи последователно като лесничей, заместник-директор, а от 2016 г. е директор. Семеен, с две деца.

Практиката и изпитанията са най-добрият учител

Първата ми професионална среща с гората бе точно преди двацет години, през лятото на 2000 г., едва 15-годишен разбрах, че има нещо специално в нея. Тогава започнах работа с групата по маркиране в Държавно горско стопанство - Гурково.

До назначаването ми като директор на стопанството не предполагах колко голяма е отговорността, която трябва да нося. И поговорката, че като те хвърлят в дълбокото, ще се научиш да плуваш, важеше с пълна сила. Лятото на 2016 г. бе белязано с голям брой пожари в стопанството, изгоряха 5700 дка горски територии. Виждаш как се унищожават създадени преди десетилетия култури и не можеш да направиш почти нищо! Чух директорът на Пожарната да казва: „Ще падат пожарникари!“. Тези думи си спомням при всеки пожар след това. В определени моменти огънят стигаше буквално до къщите на хората. Наложих се на помощ да идват колеги от други горски стопанства.

През 2017-2018 г. дойде поредното предизвикателство - съхненето на иглолистните култури и повредите от биотичен характер. Принудително освободихме 1500 дка горска територия и усвоихме повече от 45 000 м³ увредена дървесина, след това започнахме създаването на нови култури. Изпитания, които само практиката може да ни научи как да преодолеем.

Въпреки сравнително добрите условия за естествено възобновяване на основните дървесни видове – зимен дъб, блаун и цер, в района на ДГС - Стара Загора, то протича по-бавно и е необходимо подпомагането му, наред с плановите залесявания. Средно 200 дка горски култури от местни видове се създават годишно. В инициативите за възстановяване на обезлесени площи се включват и граждани, често родителите водят своите малки деца, за да им покажат добър пример.

През есента на 2019 г. осигурихме 10 000 фиданки от цер, а броят на гражданите, които участваха в залесяването, надмина хиляда. В инициативата се включиха и Регионалната дирекция по горите и Община Стара Загора.

Новото ни предизвикателство през следващите години ще бъде трансфор-

мирането на иглолистните култури в широколистни насаждения, което като специалисти трябва да обясним по подходящ начин и на обществото. Хората трябва да знаят, че тези гори са създадени на нетипични месторастения и вече са изпълнили основната си функция - да спрат ерозията и да създадат условия за бъдещите поколения.

В младите, средновъзрастните и дозряващите дървостои с отгледни сечи целим подобряване на тяхното състояние и постигането на по-висока продуктивност, увеличаване на залесената площ и подпомагане на младите насаждения. С възобновителните сечи в среднозрели и зрели насаждения ще постигнем замяна на поколенията дървостои и ще създадем по-устойчиви гори.

Проблеми в горския сектор не липсват, посегателствата върху българската гора не подминават и ДГС - Стара Загора. Всяка година при настъпване на есенно-зимния отоплителен сезон набезите в горските територии се увеличават. Ежедневно служители на ДГС - Стара Загора, и органите на МВР извършват проверки в „рисковите“ населени места. Заловените нарушители са предимно хора с нисък социален статус. През времето, в което заемам длъжността директор, са направени 2 специализирани полицейски операции в населени места на територията на Стопанството. Задържани са немалки количества незаконно добита дървесина, която е конфискувана в полза на държавата.

Екипът на Стопанството се състои от 63 служители. По-голяма част от хората в колектива са с дългогодишен стаж в горския сектор, а придобитият опит предават на младите колеги. Получава се приемственост от поколение на поколение, както трябва и да бъде. Държавното горско стопанство е разположено на територията на четири общини - Стара Загора, Гълъбово, Раднево и Опан. Приблизителната площ в обхвата му е 2000 кв. км, а общата горска площ на Стопанството е 41 000 хектара.

В нашата работа нищо не можеш да постигнеш сам. Благодарен съм на колектива на ДГС - Стара Загора, за екипната работа и отношението, с което се отнасят към професията.

“

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕЗ СЛЕДВАЩИТЕ ГОДИНИ ЩЕ БЪДЕ ИГЛОЛИСТНИТЕ КУЛТУРИ ДА СЕ ПРЕВЪРНАТ В ШИРОКОЛИСТНИ НАСАЖДЕНИЯ.

”

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ
заместник изпълнителен
директор на Изпълнителната
агенция по горите

Секретар:

РАДКА ЛЯХОВА
главен експерт в дирекция
„Информационно-административ-
ни дейности“ в ИАГ

Членове:

инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ
началник на отдел „Промени
в горските територии“ в дирекция
„Горски територии“ в ИАГ

д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ
заместник-директор на
Регионалната дирекция
по горите - Благоевград

проф. д-р ИВАН ПАЛИГОРОВ
декан на факултет „Стопанско
управление“ в Лесотехническият
университет

доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ
ръководител на катедра
„Лесовъдство“ в Лесотехническият
университет

инж. АНТОНИНА КОСТОВА
държавен експерт в дирекция
„Търговски дружества и държавни
предприятия“ в Министерството
на земеделието, храните и горите

Главен редактор:

ГЕОРГИ ГРОЗДЕВ
grozdev_georgi@abv.bg

Редакционен екип:

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

ЖЕНЯ СТОИЛОВА
zhenia.stoilova@gmail.com

инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ЛИЛИ ШИВАРОВА
shivarova_gora@abv.bg

Счетоводство:
СТАНИСЛАВА КРУМОВА
tania_mit@abv.bg

Съдържание:

1 ХУБАВА СИ, МОЯ ГОРО

Практиката и изпитанията
са най-добрият учител

3 НА ГОСТИ

Достойнството на една професия

АКЦЕНТ НА БРОЯ

4 ПРАКТИКА

Добрите практики в дърводобива
Първа част: Планиране на
ползването на дървесината

9 АНАЛИЗ

История и опит в механизацията
на дърводобива

14 УПРАВЛЕНИЕ

Горското стопанство
в икономическа криза

Дъб благун

4

18 КОНСУЛТАЦИЯ: ВИЕ ПИТАТЕ

Работа от вкъщи по време
на извънредно положение

19 КОЛЕГИТЕ ОТ сн. „ГОРА“

А бяхме млади...

20 ЛОВНО СТОПАНСТВО

Линда Домбровска: Ловците
не трябва да са проблем

22 ЕНЬОВДЕН

Силата на билките

27 ТЕЛЕФОН 112

Офис „Център 112“ на пет години

28 ЮБИЛЕЙ

Оригинален научен принос
Проф. Д. Коларов на 80 години

30 ГОДИШНИНА

95 години висше лесотехническо
образование в България

34 ИНТЕРВЮ

Природозащитните мерки са с
предимство в ЮЗДП - Благоевград

36 УНИКАЛНО ДЪРВО

1000-годишен благун

Снимка на първа корица:

Бейтула Ибрям със своя
трактор „Универсал“

Адрес на редакцията

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42;
тел./факс: 02 988 04 15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg, www.iag.bg

Банка ДСК ЕАД,
гр. София, клон Стамболийски,
IBAN:
BG97STSA93003104045001
BIC: STSABG5F

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 6 лв.

Печатни коли 5.
Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за
печат на 24.06.2020 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД
ISSN 0861 - 7570

Достойнството на една професия

Действащи лица:

Бейтула Ибрям, 63 г., и синът му Сейфула Ибрям, 38 г. - дърводобивници от дълги години.

Собственикът на „Мери-2011 М“ ЕООД Юсеин Юсеинов, който изпълнява сечта и извозва дървесината до временния склад.

Срещаме се и с началника на горско-стопанския участък техник-лесовъд Ахмед Хюсеин, и горския надзирател техник-лесовъд Ахмед Ибрям.

На терена в този ден са инж. Петко Георгиев - директор на ДГС - Айтос, и д-р инж. Ценко Ценов - заместник изпълнителен директор на ИАГ, както и Георги Гроздев - главен редактор на сп. „Гора“.

Място на действието:

Обектът, който посетихме, е на територията на ДГС - Айтос, във втори горско-стопански участък „Дъбрава“, или „Гермето“, подотдел 167 „и“, където се провежда възобновителна постепен-но-котловинна сеч.

Реплики на участващите лица:

Сейфула Ибрям, баща на три деца: Разценките, разценките са слаби! На месец с този труд изкарвам около 800 лева чисто.

Бейтула Ибрям, на когото предстои пенсиониране: За нас е важно да има работа през цялата година. На място работим двамата със сина ми с един приспособен трактор „Универсал“ - трийсетгодишен ветеран, моя собственост.

Първостепенен проблем е ниското заплащане. Икономическият фактор е най-важен. По ред причини цените, на които се добива дървесина в различните отдели и подотдели на територията на Горското стопанство, са такива, каквито са. Определянето им е свързано с провежданите процедури - фирмите намаляват цените, за да спечелят определена работа. Това е индивидуално решение на всяка фирма.

„Мери - 2011 М“ ЕООД на Юсеин Юсеинов е изпълнител на услугата „сеч и извоз до временен склад“. Дърводобивната фирма е местна, а работниците са от околните села. Случвало се е собственикът ѝ да участва в процедури със символична или дори

Работа ни чака!

От ляво надясно: д-р инж. Ценко Ценов - заместник изпълнителен директор на ИАГ, Юсеин Юсеинов - собственик на „Мери-2011 М“ ЕООД, Ахмед Ибрям - горски надзирател (до колите), Ахмед Хюсеин - началник-участък, Сейфула Ибрям и Бейтула Ибрям - дърводобивници, инж. Петко Георгиев - директор на ДГС - Айтос

без печалба с единствената цел да осигури заетост на служителите си. Ако обучените местни работници заминат за друг град или в чужбина, за да търсят реализация, фирмата трябва да започне от нулата. Конкуренцията между местните фирми е силна и води до по-добро качество на извършваната услуга.

Работниците на обекта са с дългогодишен опит, разбират от добив на дървесина. Отраснали са в Балкана, милеят за гората, имат нужната самодисциплина и работят в синхрон с изискванията на ДГС - Айтос. Познават добре предимствата и недостатъците на дървесината и добиват максимално ценни асортименти. Дъбът е предпочитан, дъбовите трупи са по-ценни, но има и цер. Голяма част от горите в района са естествени семенни зрели насаждения. В миналото в тях са провеждани както краткосрочно-постепенни, така и постепенно-котловинни сечи, вследствие на което има успешно семенно възобновяване. Спазват се изискванията на сертификата FSC, като се оставят биотопни дървета. Не се стига до пълно отсичане на дървостоя. Новата гора, младият, е с височина 4-5 м, което показва, че успешно са си

свършили работата. Очаква се тя да се превърне също в зряло семенно насаждение с преобладаване на благун.

Каква е надеждата за хората? Какво получават те срещу труда си? Работата в гората е тежка, на открито е и не е привлекателна за младите хора, които често се насочват към други индустрии. Тук примерът е различен - работят баща и син, съществува приемственост, има надежда за професията. Местното население намира препитание в гората, но докога ще е така? Ръководството на Стопанството се стреми да поддържа баланса с местните фирми с традиции в дърводобива.

Имат ли шанс местните дърводобивници да започнат работа с по-модерна техника? Една от възможностите е дългосрочното договаряне. Засага от такива договори се възползват само по-големите ползватели. Има ли ясна и регламентирана перспектива, всеки ще прецени дали да инвестира и как да се развива. Наличието на сигурност чрез дългосрочни договори ще доведе до така необходимите инвестиции в техника, а оттам до повишаване на производителността и качеството на горско-стопанските операции.

ДОБРИТЕ ПРАКТИКИ В ДЪРВОДОБИВА – ПРАВИЛА И РЕАЛНОСТИ

Д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ е близо четиридесет години в практиката. Защитил е кандидатска дисертация, занимава се активно с горските проблеми и е преминал през всички стъпала на служебната йерархия в системата на горите - от лесничей до заместник изпълнителен директор на ИАГ. Той е част от екипа, изготвил Закона за горите от 2011 г., и е съавтор на концепцията за реформа в горския сектор. Първи председател на УС на учредения през 2015 г. Клуб на докторите лесовъди.

”

КАТО СЕ ПЛАНИРА ПОЛЗВАНЕТО НА ДЪРВЕСИНА, СЕ ОПТИМИЗИРА ПРОИЗВОДСТВЕНИЯТ ПРОЦЕС ПО ДЪРВОДОБИВА, ЕФЕКТИВНО СЕ ИЗПОЛЗВА МАТЕРИАЛНИЯТ И ТРУДОВИЯТ РЕСУРС, НАМАЛЯВА СЕ РИСКЪТ ОТ ПОХАБЯВАНЕ НА ДЪРВЕСИНА.

“

ПЪРВА ЧАСТ

Планиране на ползването на дървесината

- ✓ **Насърчава подобряването на стандартите на ползване**
- ✓ **Подпомага се намаляването на въздействието върху околната среда**

„Реалността в операциите по дърводобив често е далеч от строгите рамки за управление на горите, контролът по добива на дървесина е труден или невъзможен поради неадекватен брой обучени служители за прилагане на правилата за добив на дървесина, както и на обучители с необходимия опит за провеждане на курсове за обучение. Най-често срещаният проблем е, че по-голямата част от работещите в гората не са запознати с изискванията за добра горска практика“.

Вминалото традиция в Европа беше да се съхрани и поддържа дървесната растителност върху териториите с основна цел да се запази потенциалът на дърводобива.

През последните двадесет години бе признато, че освен дървен материал горите осигуряват допълнителни блага, и днес се налага изводът, че преходът от експлоатация на дървен материал към устойчиво управление на многофункционалното използване на горите е от решаващо значение.

Задаваме си въпроса устойчиво ли се стопанисват горите у нас. Продължава дебатът за екологичните и социалните последици от дърводобивната дейност в горите. Когато се говори за устойчивост

на управлението, трябва да бъдат разглеждани въпросите за качеството на самите операции по добива на дървесина и обема на добития дървен материал.

Операции и интензивност на добива на дървесина

Една от пречките за прилагане на устойчиви практики при управлението на горите у нас е свързана с обстоятелството, че дърводобивните операции променят екологичната среда и екосистемите като цяло, в някои случаи негативно. Така например не се опазват оставащите дървета и наличният подраст, уврежда се почвата. По-голямата част от дърводобива все още се извършва с оборудване за влачене по земята, въпреки че има разработени

и внедрени в практиката подходящи системи за сеч и извоз на дървета и стъблени секции от горите. Лошо проектирана и поддържана или липсваща транспортна инфраструктура също е причина за редица усложнения при дърводобива.

В същото време има значителен напредък във въвеждането на екологосъобразни практики за добив на дървесина както в европейски, така и в национален план. Нека припомним някои от важните критерии, част от стандарти, които подобряват икономическите параметри при осъществяване на дърводобивната дейност, намаляват въздействието върху околната среда, като по този начин допринасят за опазването на горите чрез тяхното разумно използване.

Горско стопанство за дървесина или за различни функции на горите

Значението на горите за биологичното разнообразие, недървесните продукти, културните ценности и екологичните услуги е признато в световен мащаб и в резултат на това горското стопанство се превърна в по-сложна дисциплина. Една от последиците е по-трудното планиране и извършване на операции по добив на дървесина, тъй като трябва да бъдат проектирани и изпълнени в съответствие с многоресурсния и многофункционален характер на гората. За да постигнат това, лесовъдите, планиращите и операторите в дърводобива изискват насоки за практиките, които обществото желае да приеме, и за необходимите резултати от операциите по стопанисване на горите. Това е важен мотив да се върнем отново към правилата (кодексите) за лесовъдски практики, независимо дали са задължителни, или доброволни.

Моделът на добра практика на дърводобив има за цел да насърчава извършването на сечи в горите така, че да се подобряват стандартите на използване, да намалява въздействието върху околната среда и да се гарантира, че горите са запазени за бъдещите поколения. Подобрява се икономическият и социалният принос на горското стопанство като компонент на устойчивото развитие.

Едва ли има единен код на добра практика за дърводобив, защото не може да се прилага еднакво добре за всички гори и региони. В днешно време моделът на лесовъдството се фокусира основно върху прилагане на лесовъдските системи в горите. По-всеобхватни горски практики често включват насоки за извършване на лесовъдски и други горско-стопански дейности в допълнение към практиките за дърводобив. Вниманието е насочено основно към добива на дървесина, респективно провеждане на сечите, тъй като това е компонент на индустриалното горско стопанство. То най-често е предмет на оплаквания, свързани с екологични щети, произтичащи от извършваните лесовъдски операции.

В нормативната уредба за горите у нас са утвърдени разпоредби, които регулират горските практики, в резултат на дългогодишни наблюдения и прилагане, с които е установено кои от тях са технически и икономически осъществими. Впоследствие, в контекста на културната и социологическата рамка на страната, са мотивирани и наложени тези практики.

Възможно е да се извършват операции по дърводобив в горите в съответствие с нуждите на устойчивостта. Необходимо условие за устойчиво управление на горите е ползването и свързаните с него дейности да не компрометират потенциала на горите да се възстановят правилно и да осигурят продукти и услуги, които са от съществено значение за благосъстоянието на настоящите и бъдещите поколения. Това условие може да бъде постигнато чрез спазване на добри практики за добив на дървесина. Ако това беше лесно, по-голяма част от фирмите, извършващи дърводобив в световен мащаб, щяха да работят така постоянно.

Четири компонента са съществени в операциите по дърводобива за устойчиво управление на горите:

- цялостно планиране на добива на дървесина;
- ефективно прилагане и контрол на операциите;
- задълбочена оценка на дърводобивната дейност и съобщаване на

резултатите на планиращите, стопанисващите и контролните органи;

- развитие на компетентна и добре мотивирана работна сила.

Правилата в практическата дейност почти винаги се различават от предлаганите добри дърводобивни практики. Това е така, защото обикновено моделът е предназначен за широк спектър от географски, социално-икономически и политически условия. Необходимо е, когато се препоръчват добри практики, да се обяснят условията, при които са прилагани.

Най-успешните правила на добрата горска практика са тези, които осигуряват солидна основа за вземане на решения и оценка, като позволяват достатъчна гъвкавост специфичните насоки да бъдат изменени и възможност за повече информация за функциите на екосистемата и лесовъдските изисквания при провеждане на сечите в горите.

Накратко ще представим основните стъпки за прилагане на добри практики.

Планиране на ползването на дървесината

Този етап е част от цялостното горско-стопанско планиране. Плановите за ползване са два вида: стратегически и оперативни. Стратегическият план се изготвя от специалистите в държавните горски стопанства, общинските структури и на частна лесовъдска практика. Той обикновено е за срок от 3 до 5 години и за всяка конкретна горска територия дава отговор на въпросите какъв вид ползване, защо, къде и кога трябва да се извърши.

Стратегическият план за ползване на дървесина се изготвя по поръчка на собственика или от лицето, което стопанисва горите, и се съгласува с надзорните и контролните органи.

В него се разграничават районите, в които ще се ползва, горите се разделят на басейни и подотдели (имоти за частните гори) и се проектира основната транспортна система.

Оперативният план за ползване на дървесина се изготвя от лесоинженерите, които ще извършват дърводобива или наетите за тази цел. Той се съгласува и утвърждава от лицето,

което е отговорно за контрола на операциите по добива на дървесина. Оперативният план е краткосрочен – обикновено за година, сезон или по-кратък, и за всяко насаждение или имот трябва да съдържа отговор на въпросите как се извършва добивът на дървесина в детайли и кога всяка част от басейна и подотдела трябва да бъде усвоена.

Операциите по добив на дървесина най-вероятно ще отговорят на икономическите, лесовъдските, екологичните и социалните цели, ако следват правилно подготвен план за дърводобив.

Преди да започне планирането на дърводобива, трябва да има изготвен и утвърден горскостопански план или програма и карта с граници на горските имоти (насаждения). Върху нея се нанасят местата, където се разрешава добивът на дървесина, насажденията, които ще се възобновяват – естествено и изкуствено.

Планирането създава предпоставки за устойчиви практики на ползване и провеждане на технически контрол по време на дърводобивната дейност. По този начин се оптимизира производственият процес по дърводобива, ефективното използване на материалния и трудовия ресурс, намалява рискът от похабяване на дървесина. Много дърводобивници смятат, че опазването на околната среда може да бъде постигнато единствено чрез скъпоструващи мерки, които ще ги доведат до ръба на фалита. Това не е вярно. Многогодишният опит показва, че когато се изпълняват предварително планирани дейности и операции, не само се подобрява оперативният контрол, но се намалява въздействието върху околната среда.

Ефективното планиране е едно от най-съществените изисквания за успешното и екологосъобразно ползване на дървесина в горите.

Стратегическите и оперативните планове за дърводобив трябва да определят начините за:

- оптимизиране на производствените норми;
- свеждане до минимум на екологичните и други въздействия, свързани с операциите по дърводобива;
- удовлетворяване на нуждите на

местните общности и осигуряване на участието им при вземането на решения относно операциите по добива на дървесина и за финансово и икономическо обезпечаване на тези операции;

- осигуряване на ефективен достъп до горите за лесовъдски, защитни и транспортни цели;

- свеждане до минимум на разходите за извършване на дърводобива и транспортиране на дървените материали при спазване на ограниченията, наложени от икономически, екологични и социални съображения;

- определяне на възможностите за координиране на добиването на дървен материал и на недървесни горски продукти;

- осигуряване на гъвкавост, така че плановете да бъдат коригирани, за да се възползват от нова информация или променящи се ситуации;

- защита на здравето и безопасността на работниците и обществеността.

Потенциални последици от неадекватно планиране

Когато операциите по добива на дървесина се извършват без предварително планиране, намаляват възможностите за контрол, а оттам вместо устойчиво ползване често наблюдаваме неефективно оползотворяване на дървесния ресурс, влошаване на състоянието на горите и други негативни последици.

Когато се изготвя технологичен план за отделно насаждение или имот за извършване на дърводобива, транспортната система е разработена „на парче“, а не в система, проектирана за цялата гора, с изградени пътища и достъп до всяко сечище. Това води до включване на по-голяма площ и по-високи разходи от необходимото за изграждане на пътища, поддръжка и транспорт, до по-голяма опасност от ускоряване на ерозията на почвата.

Картата и писменият план са елементи на добър стратегически и технологичен план за ползване на дървесина. Картата обикновено е съставена в мащаб 1:10 000 за стратегическия и М 1:5000 за оперативния (технологичния) план. Тя съдържа следната информация:

- обем на добиваната и складира-

ната дървесина, вид на сечите, просеки, тракторни пътища, трасета на възжени линии, временни складове. Картата се съхранява до следващото усвояване на дървесина след 10 или 20 години. При следващото влизане в насаждението дърводобивните операции се провеждат по същите тракторни пътища и трасе на възжена линия. (В случай че бъдат нарушени тези изисквания, като например извозване извън пътищата, има санкция за дърводобивната фирма);

- дървесен състав, важни топографски характеристики (за предпочитане с контурни линии), реки и други водни течения и съществуваща и планирана инфраструктура или други изкуствени обекти;

- защитени зони като „Натура 2000“, биологични резервати, религиозни или културни обекти или райони в близост до населени места;

- зони, където се извършва добив на дървесина, разделени на годишни обекти, или подобни зони, които могат удобно да се посочат на земята;

- области, където съществуват проблеми, които трябва да бъдат преодолени при разработването на транспортната система или при извършването на операциите по добив. Такива може да бъдат скални разкрития, блата или други райони на влажни почви, пресичания на дерета, постоянни или непостоянни водни течения, огради;

- зони със земеделски и урбанизирани територии;

- местонахождения на общности или местни популации, които може да бъдат засегнати от дърводобива или транспортните операции.

Трябва да се извърши топографско проучване или на терен, или чрез използване на аерофото с ниска надморска височина, задължително с проверка на терена и ползване на мащабна топографска карта.

Оперативен (технологичен) план

Краткосрочните оперативни планове обикновено осигуряват подробности за операциите, които трябва да се извършват за период от една година или друга удобна единица време (например сезон). Така с оперативния план се свързва годишното ползване, но понякога площи, които трябва да бъдат усвоени в

Реакция при големи природни нарушения, обсъждани в ДГС – Смолян, 2018 г. (от ляво надясно): инж. Веселин Нинов – директор на СИДП - Шумен, д-р инж. Ценко Ценов – зам. изпълнителен директор на ИАГ (тогава дирекция „Гори и лесовъдски дейности“), инж. Цветелин Миланов – директор на СЦДП - Габрово, инж. Ботьо Арабаджиев – директор на ЮЦДП - Смолян, инж. Венцислав Фурлански – директор на РДГ - Смолян

рамките на една година, са разпръснати в няколко отделни района на горската територия. Характерът на ползването до голяма степен зависи от вида на гората, нейната степен на зрялост и административните предпочитания на структурата, отговорна за управлението на горите.

Оперативният план, подобно на стратегическия, трябва да включва писмено описание на планираните операции, както и подробна, точно мащабирана карта. Планът трябва да бъде в съответствие с екологосъобразните практики за извършване на сечите. За разработването на оперативните планове за дърводобив се препоръчват следните стъпки:

- Да се извърши топографско проучване на терен или чрез използване на аерофото и налична мащабна топографска карта с подходящ мащаб. Интервал от 5 м или по-малко обикновено осигурява задоволи-

телни подробности за планирането, стига контурните линии да представят точно земната повърхност. Топографската карта трябва да показва границите на дърводобивния обект и местоположението на постоянните и непостоянните водни течения, блата или други области на влажни почви, дерета, скални разкрития, обекти с религиозно или културно значение и всяко друго описание на обекти и дейности, които може да повлияят върху планирането на дървесния ресурс.

- Годишното ползване трябва да бъде разделено на обекти (сечища), които могат да бъдат идентифицирани на място и използвани за подпомагане на контрола и ръководството на дърводобивните операции. За отделните сечища се разработват индивидуални оперативни планове.

- Всяко сечище определя една технология (метод) за сеч и извоз на дървесината. Това е така, защото

то планирането на операциите за дърводобива за въжени системи е значително по-различно от това за машините за извозване на дървени секции по земята. За административни цели операциите, при които се използват различни методи за извоз, трябва да бъдат разпределени към различни сечища.

- На топографската карта трябва да бъдат очертани буферни зони на водните течения, както и други специални зони за управление, в които сечите са забранени изцяло или са предмет на специални ограничения. Те могат да включват зони със значителна научна, развлекателна, културна или естетическа стойност, специални местообитания за див животни или за производство на недървесни горски продукти, водосборни басейни, зони с излужени почви и подложени на ерозия места.

- Трябва да се извърши или из-

Дискусия на терен за добри лесовъдски практики

ползва наличната инвентаризация на дърветата в определените за сеч площи, като освен горскостопанската се използва и топографска карта. Да се определи обемът на дървесината за сеч, както и на оставащата „на корен“ (респективно дървета) и нейното разпределение по площта, определена за сеч. В дозряващите, зрелите и презрелите чисти и смесени широколистни и иглолистни насаждения е от съществено значение да се направи пълен опис на всички дървета, които подлежат на сеч, и да се определи качеството на дървесината.

- Върху част от оперативна карта с мащаб 1:5000 за планиране на дърводобива при необходимост с кръгове се показват и дърветата, които ще бъдат отсечени, а със стрелки се указва планираната посока на поваление. С пунктирани линии се отбелязват технологичните просеки. Картата се взема, когато се маркират дървета за сеч след изготвяне на технологичния план и полагане на технологични просеки, а по-късно се използва от групите за сеч и добив. Има и обратен случай, когато се извършва маркиране на насажденията преди изготвяне на технологичния план. Тогава в карнет-описа се съ-

държа технологичната схема, в която са нанесени просеките и тракторните пътища, временните складове и връзката с пътната инфраструктура. Същите се трасират и на терен. В тези случаи технологичната схема служи за основа при изготвяне на картата за планиране на дърводобива. Тя се ползва при извеждане на сечите и последващата оценка, за да се сравни действителното състояние с това, посочено в плана.

- Планът включва пътните линии, които се свързват с главната транспортна система, площадките и временните складове, на които ще бъдат извозени дърветата, технологичните просеки за извозване или трасетата на въжените линии. Важно е системата от извозни пътища и просеки ефективно да достига до дърветата, които трябва да бъдат усвоени, като се спазват изискванията за заобикаляне на проблемните зони, дерета и се минимизира общата дължина на пътищата и просеките. Когато реките и деретата не могат да бъдат избегнати изцяло, се взема решение след посещение отново на терена.

- В насаждения, в които ще определяме и приблизителната посока на поваление на отделните дървета, планът трябва да бъде съобразен и с

карнет-описа при маркирането.

- В някои случаи е необходимо да се определи дали трябва да бъдат планирани операции по дърводобив в периодите на размножаване на дивите животни, гнездене на редки или застрашени видове птици, когато има такива изисквания от други закони или горската сертификация.

- В определени от възложителя случаи планът може да бъде допълнен и с ползване на недървесни горски продукти.

- Местните общности или жители в близост до местата за дърводобив се уведомяват за планираните операции.

- Съответните собственици на земя или правителствени органи се информират за всякакви сервитути за право на път, които могат да бъдат необходими преди започване на пътното строителство или други строителни дейности.

- В процеса на изготвяне на плана лицата, които могат да извършат дърводобива, е желателно да бъдат запознати.

- Технологичният план и картата на дърводобивните операции се предоставят на надзорните и контролните органи.

(Продължава в следващия брой)

История и опит в механизацията на дърводобива

Проф. д.н. СОТИР ГЛУШКОВ работи в Института за гората – БАН, секция „Лесовъдство и управление на горските ресурси“. Изследователските му интереси са в областта на горската механизация. Провежда обучения за специалисти и горски работници за боравене с горска техника. Има 160 научни и научнопопулярни публикации, автор е на 12 книги, монографии и ръководства. Член е на Научния съвет на Института за гората – БАН, и на Kuratorium Waldarbeit und Forsttechnik – Германия.

✓Бъдещето е на харвестерните технологии

Началото на промишления дърводобив у нас е поставено през 1948 г. с внедряване на моторните триони и швейцарските дългометражни въжени линии „Wyszen“. Паралелно с тях през 1950 г. започва внедряването и на „свѣтските“ газгенераторни верижни трактори „КТ-12“ (предшественици на съвременните „ТДТ-55 Онежец“). Въжените линии достигат своя апогей около 1970 г., когато броят им у нас е около 360, а годишният извоз, който реализират, е 1.8 млн. куб. метра. Това е неவிжда̀но дотогава в Европа (в този момент в родината на въжените линии Австрия са работили 210 броя) и предизвестява началото на края, тъй като тракторите постепенно изместват както въжените линии, така и преобладаващата тогава животинска теглителна сила. Водеха се спорове, че двете извозни средства са изкуствено противопоставени, но ние смятаме, че това е общоевропейска тенденция – настъпва „модата“ на тракторния извоз, за което значително спомага бързото развитие на мрежата от извозни пътища, както и прилагането на нови съвременни инструменти и технологии за дърводобив.

Ретроспективно

След 1950 г. в нашите гори са внедрявани само селскостопански верижни трактори, които се оказват непригодни, независимо от съоръжаването им с еднобарабанны лебедки за подвоз и прикачни колесари за извоз. През 1968 г. са направени първите сполучливи опити за внедряването в Родопите на различни марки и модели западноевропейски специализирани колесни трактори („Valmet-Terra 465“, „865-A“ – от Финландия, и „Landswerk - KL 820“ – от Швеция). Поради липсата на валута тази практика е прекратена.

Повече от двадесет години след това – към 1990 г., броят на тракторите достига около 900 и с тях се извозват над 2 млн. m³ дървесина – 94 % от механизирания извоз.

С началото на демократичните промени през 1990 г. настъпва спад на тракторния извоз, което е повлияно и от липсата на внос на нови трактори за горите. По данни тогава на фирма „Горска техни-

ка“ – Дупница, единствено около 50 броя стари трактори с общо предназначение са преоборудвани с лебедки, а около 30 % от старите, почти напълно амортизирани, са бракувани. Намалването на броя на работещите в горите трактори не довежда до увеличаване на въжените линии, с което се обяснява и липсата на връзка и противоречие между тях. За сметка на това извозът с животинска теглителна сила се увеличава многократно (в този момент има горски стопанства с 97 % извоз с животинска теглителна сила).

През 2003 г. е повторен опитът от 1968 г. с внедряването в Родопите на нови съвременни западноевропейски специализирани колесни трактори: „Fendt Farmer - 412 Vario“ – земеделски трактор с общо предназначение от Германия, с допълнително оборудване – сортиментно ремарке с кран, регулируем снегорин, челюстен товарач за насипни материали и навесна двубарабанна лебедка, и „LKT – 81 T“ – специализиран горски трактор от Чехия. Тракторите са закупени с банкови кредити от новообразуваните тогава Държавни дивечовъдни станции „Борово“, „Ракитово“, „Широка поляна“ и „Беглика“. В продължение на три години са наблюдавани четирите трактора. По производителност не превишават средната за страната в техния клас. Единствено изплащането на кредитите се проточва за дълъг период, но те са изплатени със средства от други дейности.

Както се вижда, основно средство за извоз у нас се явяват колесните трактори. За отгледните и санитарните сечи, както и отчасти във възобновителните, са се доказали пригодените земеделски трактори („Universal 651M“, „Беларус МТЗ 82Г“, „Болгар ТК-82Н“). В първата фаза на отгледните сечи в иглолистните култури тогава изключително успешно преминават изпитание хърватските малки трактори „Тома Винкович“, които сега се произвеждат под марката „Hittner“. В същото време изпитанието на „Железния кон“ при горните условия показва, че е непригоден за нашите стръмни, каменисти терени, които нанасят големи щети на скъпите гумени вериги, особено при косо

”

**ХАРВЕСТЕРЪТ
ЗАМЕНИ
РАБОТНИЦИТЕ ОТ
10 КОМПЛЕКСНИ
БРИГАДИ.**

“

движение по склона. Колесните земеделски трактори показват своята ефективност при работа на полегат терен с прав наклон до 18-20 %.

При извоза на едрата дървесина от възобновителните сечи се прилагат изключително горските специализирани трактори с шарнирносъчленена рама („LKT 80“, „LKT 81“, „TAF 650“), извозът е на цели дървета или стъблени секции и курсов товар, достигащ понякога до 8 куб. метра. Тракторите надеждно извозват на прави наклони до 35-40 %.

Сравнителен анализ

По данни от 1989 г. на тогавашната Асоциация по горско стопанство и горска промишленост за броя и състоянието на дърводобивната техника е направено сравнение със сегашното състояние (2019 г.) по информация, предоставена от Главна дирекция „Земеделие и регионална политика“ към МЗХГ.

Преди 30 години този анализ е продиктуван от спада на добива на дървесина (особено 1987-1989 г.) както от нашите гори, така и от доставките от Коми АССР. Като причини са установени: завишеният добив на дребна маса от отгледни сечи, отливът на работна ръка в други отрасли на промишлеността поради тежкия непривлекателен труд и ниското заплащане и най-вече поради амортизираната горска техника (трактори). Престоите поради ремонт и завишените разходи на гориво-смазочни материали намаляват икономическата им ефективност. Трябва да се добави и започналата вече скрита инфлация, която налага завишаване на разценките в дърводобива, след което инвестициите в нова техника намаляват четири пъти. В тези години заводът за производство на трактори в Брашов, Румъния, навлиза в икономическа криза и прекъсва доставките на трактори. Това налага да се търси замяна с българския земеделски трактор „ТК-82Н“ с вградена лебедка и серията от горски специализирани трактори „Шипка 50/80/100“. За съжаление заводът в Брашов скоро е затворен, а нашето СК „Горска и дървообработваща техника“ преустановява производството на тракторите „Шипка“ поради

високи цени на вносните мостове от Беларус. По същата причина и Карловският тракторен завод спира производството на „ТК-82Н“ заради високата цена на двигателя, внос пак оттам.

По данните в (таблицата) е направен анализ на състоянието и ефективността на горската техника за период от близо 40 години (данните от 1989 г. обхващат периода 1982-1989 г., тирето обозначава липсата на данни). Работните дни в годината през този период са 255.

От таблицата се вижда, че броят на тракторите „Universal“ е намалял незначително, само с 9 %, което се дължи на добрата логистика за резервни части, простотата при експлоатацията и ремонта и, разбира се, високата надеждност при работа.

Коя марка ще замести спрените от производство трактори „Universal“

Земеделският вариант на тракторите „Беларус МТЗ 82“ заема тази празна ниша, като броят му е нараснал с 279 %. Цената им спрямо западното производство е многократно по-ниска, отличават се с висока надеждност и евтини резервни части. Тракторите са с колесна формула 4x4, оборудвани са със защитна рама на кабината и навесна лебедка с дистанционно управление. За съжаление тези доказали се трактори в селското и горското стопанство, задвижвани от изключително надежден двигател, не могат да покрият нормите на ЕУ за вредни емисии. Но те все още се внасят по „неведоми“ канали от Румъния и Унгария, въпреки че Беларус не е в Европейския съюз. Вносът на употребявани земеделски трактори от Западна Европа ще нарасне многократно и ще заеме тази празна ниша. Тракторите от среден клас, подобни на „Universal“ и „Беларус“, са изключително подходящи за работа в малките дърводобивни фирми.

Специализираните горски трактори „LKT 80“, „LKT 81“ и „TAF 650“ понастоящем са единствените останали рентабилни и доказали своята ефективност при работа в нашите гори. Те са предназначени за извозване на цели стъбла, стъблени сек-

ции и сортименти, с обем над 2 m³ от гори, разположени на склонове с наклони до 45 %, в които е проведена възобновителна сеч. Тракторите са с колесна формула 4x4, осъществена с четири еднакви по размер, взаимозаменяеми кола и гуми с ниско налягане – от 1.8 до 2.4 atm, които намаляват размера на повредите върху почвата, подраства и оставащия дървостой. Благодарение на тази конструкция тракторите копират напълно микрорелефа на терена, като осигуряват добро сцепление, създаващо възможност за максимално тягово усилие – до 4-5 t, и преодоляване на препятствия с височина до 50 cm (камъни, трупи, дънери, коловози).

Изследвахме в горите на с. Говедарци през 2014 г. експлоатационно-техническите характеристики на трактора „TAF - 658“ при работа в планински условия у нас. Установихме среден курсов товар с обем 5.76 m³ (максимално отчетен – 7.7 m³). При движение надолу в сухо време е отчетена минимална скорост от 3.56 km/h, докато при движение по хоризонтален асфалтиран прав участък максималната скорост на трактора без товар достига до 40 километра в час. В сравнение с най-разпространения трактор „Universal - 651 М“ тракторът „TAF – 658“ позволява при еднакви условия до около 30-40 % по-висока производителност при извоза на иглолистна дървесина и около 25-30 % - при извоза на широколистна дървесина. Лебедката на трактора е механична, двубарабанна, изключително надеждна при работа с максимална теглителна сила 2 x 7000 daN и дължина на въжето до 50 метра. Тракторът е снабден с надеждна закотвяща рама, която гарантира неговата устойчивост при привличане на товара от лебедката. За 14 месеца работа тракторът е отработил 1053 моточаса в сечища с 90 % едра строителна дървесина, при средно извозно разстояние 1000 m и наклон на терена – около 18-36 %. При създадената организация на работа е постигнато около 44 % ефективно използване на работното време, при което са извозени 8400 m³ дървесина. Сравнявайки производителността преди и сега (таблицата), нарастването на извоза

№ по ред	Наименование	Брой машини		Тенденция, %	Средна годишна изработка, m^3	Отработени дни	K _{изп.раб.вр.}	Себестойност на m^3 без амортизация, лв.
		1989 г.	2019 г.					
I. СЕЧ И ПЪРВИЧНА ОБРАБОТКА – МОТОРНИ ТРИОНИ								
1.	Дружба – 4М	2437	8377	+ 21.6	-	186	60.5	-
2.	Stihl	2357						
3.	Husqvarna	2095						
II. ИЗВОЗ С ТРАКТОРИ								
1.	Верижни							
	ТДТ-55 Онежец	66	48	- 27.3	3379	200	70.1	4.22
	АТС – влекач	-	17	-	-	-	-	-
2.	Колесни							
Специализирани горски трактори, колесна формула 4x4								
	LKT 80, 81	42	103	+245	3730	210	62.5	4.41
	TAF 650	36	84	+233	3343	201	65.2	3.81
	Шипка 50/80/100	32	64	+200	3297	202	71.2	4.45
	Mercedes -MB trac	-	40	-	-	-	-	-
	HSM 805	-	15	-	-	-	-	-
	Hitner Ekotrak 55B	-	2	-	-	-	-	-
Преоборудвани земеделски трактори, колесна формула 4x4								
	Universal 651M	588	535	-9	3080	210	62.8	3.50
	Беларус МТЗ 82Г	39	109	+279	2500	212	88.5	2.25
	Болгар ТК-82Н	25	61	+244	2610	196	59	2.70
	Unimog	-	40	-	-	-	-	-
	Други	-	55	-	-	-	-	-
III. ИЗВОЗ С ВЪЖЕНИ ЛИНИИ								
	Дългометражни, Wyssen 30	49	4	-1225	2450	180	75	5.35
	Късометражни, Koller 300	46	72	+156.5	2880	192	73	3.88
	Мобилни среднометражни линии с кран- процесор	-	12	-	-	-	-	-
IV. ИЗВОЗ С ДЪРЖАВЕН/СОБСТВЕН ОБОЗ								
	Впряг волове	435	-	-	736	195	60	7.60
V. ТОВАРО-РАЗТОВАРНИ И СКЛАДСКИ РАБОТИ								
1.	Тракторни хидрав- лични стрелови кранове							
	Hiab	66	42	-36.4	-	228	-	-
	Шипка 5900	439	223	-51.0	-	220	-	-
	Челюстен товарач Volvo	16	9	-56.2	-	180	-	-
2.	Други	-	166	-	-	-	-	-

▲ Таблица Брой на горската техника, заета в дърводобива към 01.01.1989 г. и 31.05.2019 г.

е с 251 %. Средната месечна производителност е около 600 m³, или 8 m³ за моточас. Средните експлоатационни разходи - гориво, масла и други, без амортизация, са около 3.50 лв./m³, а трудовите разходи с осигуровките са в рамките на 3.70-4.50 лв. на куб. метър. При тези условия тракторът се е изплатил за изключително кратък период. Тракторите „TAF“ и „LKT“ и в бъдеще ще бъдат използвани в нашите гори, защото вече са доказали своята ефективност на работа, висока производителност, надеждност и леко обслужване.

Извозът от стръмни терени с въжените линии се възражда

Интересът към тях постоянно расте. Поради увеличаване на гъстотата на пътната мрежа дългометражните въжени линии, предназначени главно за извоз надолу към долинните пътища на Стара планина, значително са намалили броя си с 1225 %. Оптималната дължина на трасето им от 1800 m преди 30 г. се е съкратила на 750 m, което снижава тяхната ефективност, освен това честият демонтаж и монтаж, което е изключително трудоемка и опасна работа, намалява тяхната производителност и увеличава престойте. Като добавим и задължителното проектиране на трасетата, и утвърждаване от районната дирекция по горите, трудоемкостта и ниската рентабилност нарастват. Очакваме, че в бъдеще те ще бъдат заменени от мобилните комбинирани среднометражни въжени линии с дължина до 750-800 m с кран-процесор или сортировъчен кран, известни в алпийските страни като „планински харвестер“. Монтажът на тези линии отнема от 5 до 7 часа, докато при дългометражните продължава понякога до две седмици. Планинските харвестери работят както на спускане, така и на изтегляне, вагонът се движи по цел с висока скорост, а товароподемността им е над 3 тона.

Късометражните въжени линии „K - 300“ са предназначени главно за отгледни сечи, техният брой се увеличи с 156.5 % поради краткото време за монтаж и демонтаж и високата им производителност. Те са концентрирани основно в района на

Смолян, най-вече в Чепеларе. Предназначени са за извоз нагоре към билните пътища на планини като Родопите. В последно време извозът нагоре, при дължина на трасето до 300 m, почти е привършил, което налага внедряването на мобилни среднометражни въжени линии с дължина на трасето до 400-800 m („Mounty 4000“, „Koller 501“, „Koller 601“, „Valentini 800“, „Syncrofalke 3t“). Тези модели въжени линии у нас вече извозват дървесината повече от година, именно те решиха проблема с успешното усвояване на ветровалната маса над Смолян.

Късометражната въжена линия „Koller 300“ има възможност за спускане на малки товари от горе надолу при отгледни сечи до 180 m, тъй като има вграден трети барабан за възвратно въже, но той почти на всички линии е демонтиран и няма традиции у нас за спускане на товари надолу, когато мачтата на линията е на долна станция. Високият професионализъм за работата с въжени линии налага в бъдеще и нашите оператори да умеят да извършват този извоз, независимо че е с по-ниска производителност.

В бъдеще в дърводобива приоритетно ще се прилага машинната технология, при която операторът няма да има пряк допир с добиваната дървесина. Работата в климатизирана, защитена кабина ще привлича все повече млади оператори, които няма да бъдат изложени на променливите атмосферни условия. Тежкият непривлекателен труд в горите ще остане в историята. Сега в нашите гори добиват дървесина 15 харвестера, а извозът се извършва с над 100 форвардера (сортиментни трактори). Броят на тези съвременни машини расте, като постепенно се преодолява остарялото схващане, че не са подходящи за отгледни сечи и работа на стръмен терен. Това са оптимистични тенденции за устойчивото и разумно развитие на горската механизация.

Харвестерната технология навлезе у нас преди десетилетие. За този период нашите оператори натрупаха достатъчно опит и по умения не отстъпват на западните си колеги. Според нас това е бъдещето. 🍏

Добри практики

Страната ни е развита европейска държава и както преди, така и сега се внедряват върхови технологии във всички отрасли, включително и в дърводобива. Специалистите ни се интересуват от най-новите тенденции в лесоползването. В потвърждение на това представяме накратко няколко добри практики от нашите гори.

При ветровала над Смолян се внедриха два планински харвестера – „Mounty 4000“ (сн.1) и „Koller 501“ (сн. 2), с кран-процесори „Woody“. Дневната производителност на двете машини заедно надмина 115 m³, с тях беше решен проблемът за бързото усвояване на падналата маса.

ПРЕДИМСТВАТА НА ХАРВЕСТИЕРИТЕ СА МНОГО:

- ✓ Същото количество щеше да бъде усвоено от комплексните бригади на фирмата за 6 месеца.
- ✓ Операторите на харвестера са

Сн. 1. Планински харвестер „Mounty 4000“ с кран-процесор „Woody H50“

Сн. 2. Планински харвестер „Koller 501“ с кран-процесор „Woody H60“

млади хора, на средна възраст 28 г., докато в комплексните бригади средната възраст е 61 години. След тяхното излизане в пенсия няма да има млади хора, които да желаят да извършват на открито тази тежка работа.

✓ Харвестерът замести работниците от 10 комплексни бригади (3 работници с моторни триони и един тракторист), или общо 40 работници.

✓ Харвестерът подрежда и концентрира трупите и целулозната дървесина на фигури и клоните на машинния път, докато при ръчно-моторния метод материалите са разхвърляни неравномерно по целия терен.

✓ Бордовият компютър на харвестера дава точна справка за количеството добита дървесина.

✓ Добити са материали с еднаква дължина, към което се стремят дървопреработвателите, като дървесината не е похабена поради скъсяването ѝ по дължина. 🍷

На опожарените терени около Казанлък наскоро започна работа харвестер „John Deer 1270G“. За месец беше добита 4500 т³ обгорена дървесина (сн. 3).

Сн. 3. Харвестер „John Deer 1270G“

Горското стопанство В икономическа криза

Специфики и стратегии

Проф. д-р ИВАН ПАЛИГОРОВ е завършил Висшия лесотехнически институт, специалност „Горско стопанство“. Декан е на факултет „Стопанско управление“ и главен редактор на научното списание „Управление и устойчиво развитие“ на ЛТУ. Председател е на Съюза на лесовъдите в България. Бил е зам.-ректор на ЛТУ и зам.-министър на земеделието и храните в служебното правителство (02.02.-09.05.2017 г.).

Доц. д-р ИВАЙЛО ИВАНОВ е завършил Университета за национално и световно стопанство, специалност „Управление на териториални системи“. От 2019 г. е доцент по научна специалност „Икономика и управление“. Има 100 научни публикации, сред които учебници, ръководства и книги. От 2020 г. е зам.-декан на факултет „Стопанско управление“ в Лесотехническия университет.

Доц. д-р ЦАНКО БЪЛГАРЕНСКИ е завършил Висшия финансово-стопански институт (Стопанска академия) – Свищов, където и работи известно време. В средата на 90-те години е ръководител на Националния център за подготовка на консултанти в земеделието. От 1997 г. е доцент в ЛТУ по организация и управление на производството. Има 80 публикации, сред които учебници, ръководства и книги.

”

НАЛОЖИТЕЛНО Е АДАПТИРАНЕТО НА МАРКЕТИНГОВА ПОЛИТИКА, В КОЯТО СЕ ОТЧИТАТ РЕАЛНОСТИТЕ НА КРИЗАТА, БЕЗ ДА СЕ ЗАБРАВЯТ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ИКОНОМИЧЕСКИ ИНТЕРЕСИ.

“

Въз основа на резултати от изследвания и на теорията за антикризисно управление са обобщени и формулирани някои конкретни препоръки и предложения. Възможно е да се инициира и дискусия по повдигнатите въпроси, най-малкото заради различните мнения и прогнози за развитието на кризата.

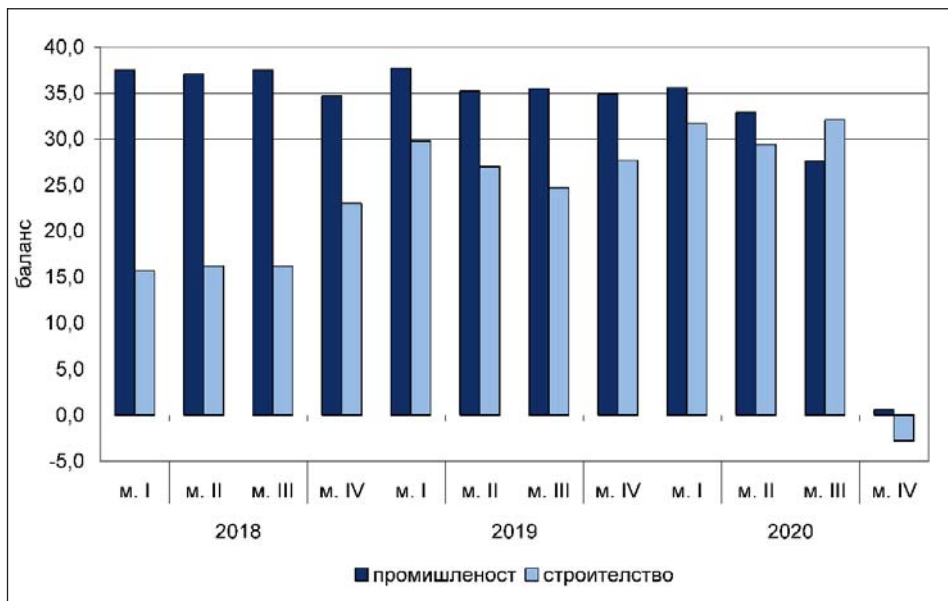
Специфика на кризата

Общото между всички кризи, независимо от причините за тяхното възникване, е влошаването на социално-икономическото състояние на засегнатите страни. Необходими са съвместни усилия, за да се ограничат щетите и възможно най-бързо да се излезе от кризата. При търсенето на изход от съществено значение е отчитането на спецификата на причините, довели до началото на кризата, размерът на очакваните щети - общо и диференцирано по социални групи и икономически сектори.

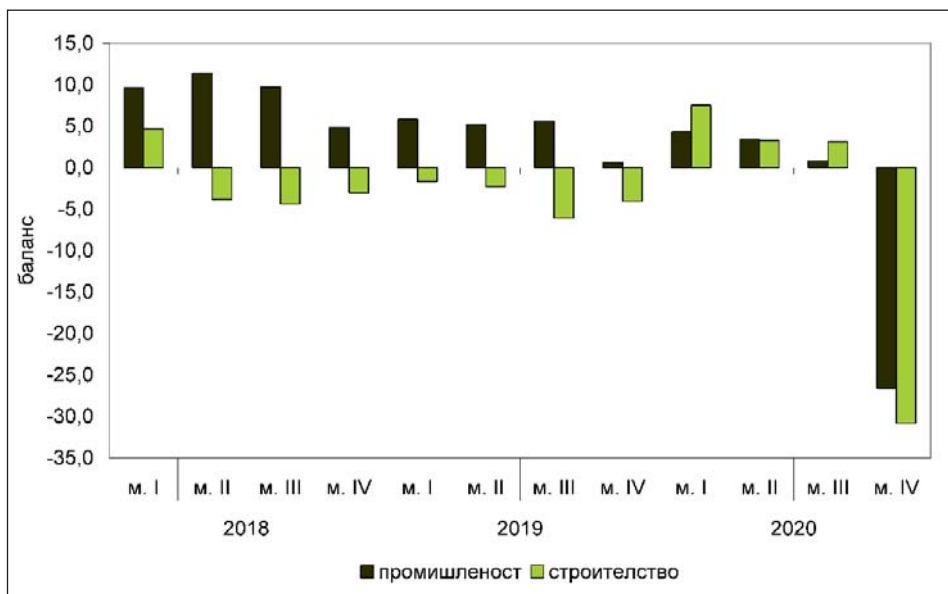
Най-често се прави сравнение от учени и политици между сегашната и предходната глобална криза (2008-2012 г.). И ако през 2008 г. щетите бяха ограничени с предприетите мерки, то „днес лидерите не се справят със задачата, а липсва и принципът на солидарност. Следователно се очертава съвсем различен сценарий“, пише анализаторът Брис Кутурье в сайта www.franceculture.fr.

Епидемията в Китай – втората в света икономика - прекъсна веригата на доставките в световен мащаб. Предприетите по-късно в останалите страни мерки за социална и физическа дистанция допълнително усложниха ситуацията. Не е без значение и обстоятелството, че пандемията настъпи в условия на сериозни търговски противоречия между световните сили и липса на взаимодействие. В случая с COVID-19 и приетите санитарни мерки най-сериозни са щетите на нефинансовите предприятия и съответно на заетите в тях. Финансовите предприятия и тези, които могат да използват дигитални технологии, страдат сравнително по-малко.

Основната специфика на сегашната криза е, че трябва да се намери разумен баланс между опазването на хората от заболяване и икономическото развитие. За връщането на бизнеса в нормално състояние може да се изведат различни приоритети в зависимост от възприетите критерии. Тук

▲ **Фиг. 1.** Настоящо бизнес състояние

▲ **Фиг. 2.** Настояща активност

ще посочим два:

- неотложност на работните операции – включително при случаите на преплитане на производствени с биологични процеси, които не могат да бъдат отлагани във времето;

- място на дейността в производствената верига, с предимство за тези дейности, които са в началото – например производството на суровини и материали, което обикновено изисква значителен жив труд, а придвижването на работещите е силно затруднено.

Горското стопанство в условията на криза

И по двата критерия бизнесът в селското и горското стопанство би

трябвало да се подпомогне с предимство. През май беше публикувано общо изявление на европейски браншови организации по повод приемането на новата Стратегия на ЕС за опазване на биоразнообразието и ролята на горския сектор. Това е повод да бъдат представени някои резултати и анализи върху по-важните проблеми и предизвикателства за управлението на българското горско стопанство в условията на очаквана икономическа криза, породена от пандемията от COVID-19.

Необходимо е да се обърне внимание на някои особености. На първо място, разглеждането на очакваните проявления на кризата в българско-

то горско стопанство и на мерките за ограничаване на негативните последици е невъзможно извън контекста на глобалната икономическа криза в резултат на пандемията – най-малкото поради факта, че очакваните допълнителни затруднения в отрасъла са резултат главно от влиянието на външни фактори.

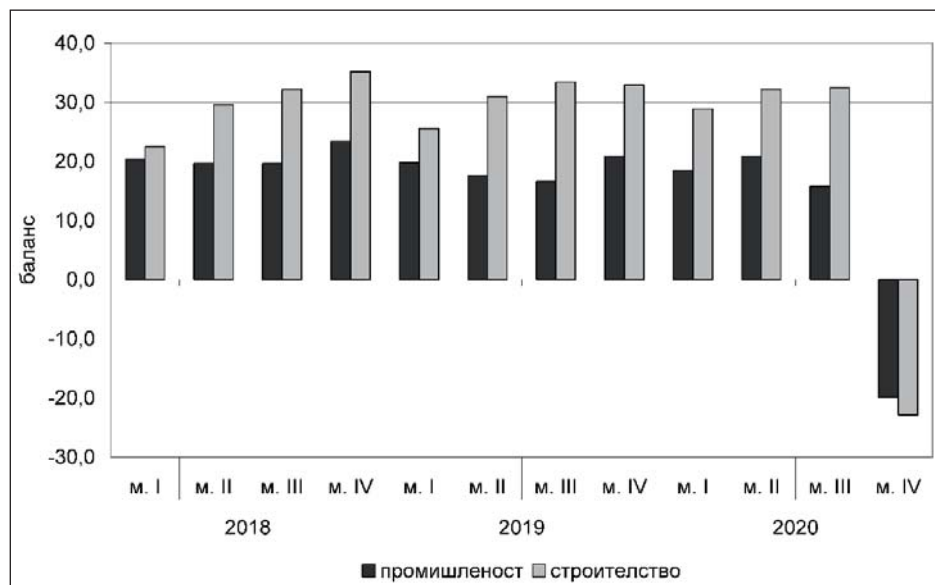
На второ място, вече трудно може да се намерят дори и умерени оптимисти, които да се надяват кризата да подмине дадена страна, отрасъл и организация. Естествено, свиването на пазара на различните стоки и услуги силно ще варира според техния коефициент на еластичност, според степента на външна подкрепа и възможностите на отделните стопански субекти да мобилизират вътрешните си резерви.

На трето място, все повече се налага мнението, че сегашната криза (по подобие на предишните, особено тази от 2008 г.) е иманентна на досегашния модел на съвременната неолиберална икономика и в този смисъл – неизбежна, дори и без наличието на пандемия.

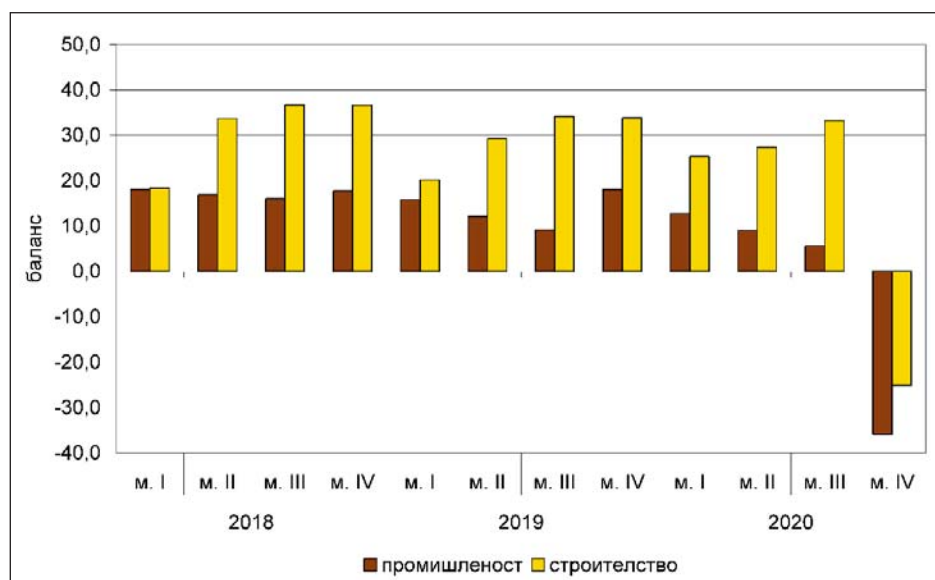
При анализа на влиянието на COVID-19 върху развитието на сектор „Горско стопанство“ трябва да се отчетат тенденциите при потребителите на продукцията – секторите „Производство“ и „Строителство“.

Сравнителен анализ

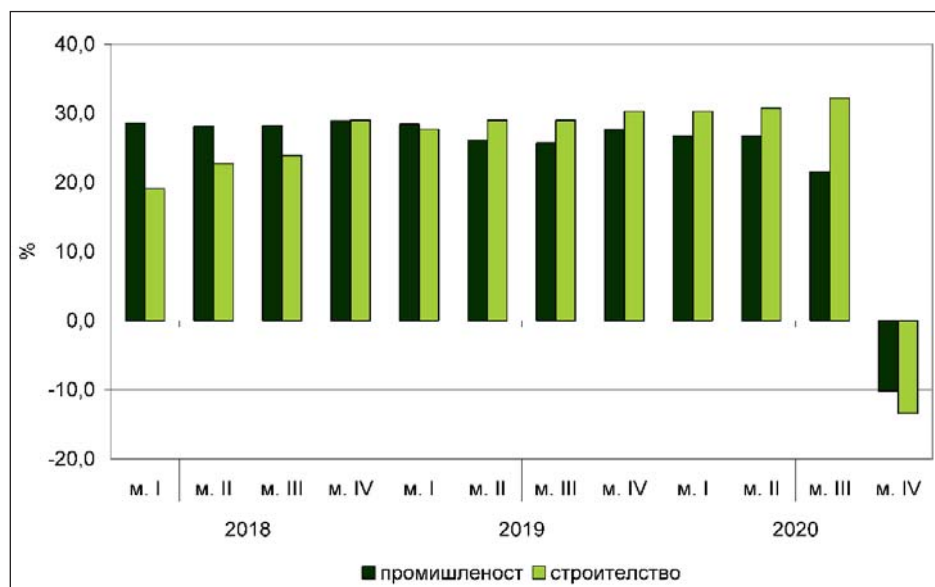
Сравнителният анализ на данните за месеците януари-март 2018, 2019 и 2020 г. от проучване на Националния статистически институт за бизнес тенденциите показва, че пред предприятията в сектора предстоят нелеки месеци. Докато настоящото бизнес състояние (март), оценено чрез балансите на мненията, е все още положително – 32.1 пункта за строителството и 27.6 за промишлеността, то през април оценката е негативна – за строителството -2.8, а за промишлеността спадът е с 27 пункта (фиг. 1). Намаляването на настоящата активност, измерено чрез същия показател (фиг. 2), е още по-значимо (-27.4 пункта за промишлеността и -33.9 пункта за строителството). Очакванията на

▲ Фиг. 3. Очаквано бизнес състояние през следващите шест месеца

▲ Фиг. 4. Очаквана активност през следващите три месеца

▲ Фиг. 5. Бизнес климат

предприемачите в промишлеността и строителството за бизнес състоянието през следващите шест месеца са негативни. През април балансът на мненията в строителството е -22.9, аналогично -19.9 при промишлеността (фиг. 3). Очакванията за активността през следващите месеци също са отрицателни, като спадът през април в сравнение с март 2020 г. в строителството е с 58.3, а в промишлеността - с 41.5 пункта (фиг. 4). Тези негативни резултати се отразяват на показателя „Бизнес климат“ и за двата сектора, който през април 2020 г. е отрицателна стойност, съответно -13.4 % за строителството и -10.2 % за промишлеността (фиг. 5). Сред факторите, които затрудняват дейността на предприятията в промишлеността (през април), на първо място е несигурната икономическа среда за 57 % от анкетираните, на второ място е недостатъчното търсене в страната и в чужбина – 31.7 и 31.2 % (фиг. 6). Основният фактор, който затруднява дейността на предприятията в строителството през април, е също несигурната икономическа среда – 62.8 % от анкетираните (фиг. 7). Увеличава се делът на анкетираните, които посочват недостатъчното търсене и финансови проблеми. Резултатите от анализа и прогнозите от април за реалния брутен вътрешен продукт на България през 2020 г. на Европейската комисия за спад със 7 % и на Световната банка за спад с 3.7 % очертават проблеми и за горското стопанство.

Антикризисни стратегии

Предлаганите антикризисни стратегии (програми) на национално ниво (от правителството, работодателите и синдикатите, включващи над 54 елемента, а от експерти от бизнеса над 100) са от изключителна важност за смекчаването на кризата в горския сектор, най-малкото поради две основни причини:

1. Реализирането на приоритетите и целите на горската политика, както и на мерките от антикризисната програма, формулирани на национално равнище, в огромната си част зависят от усилията на екипите на териториалните поделения на държавните горски предприятия и още

повече от предприемачите, които извършват основните дейности в горите. С най-голямо значение е дърводобивът, където от години имаме проблеми и сега се очаква кризата да ги изостри и да ги покаже по-отчетливо.

2. Всяко от държавните предприятия и техните поделения - горски и ловни стопанства, имат специфични затруднения и благоприятни възможности за прилагане на политика с отчитане на изпитанията на кризата.

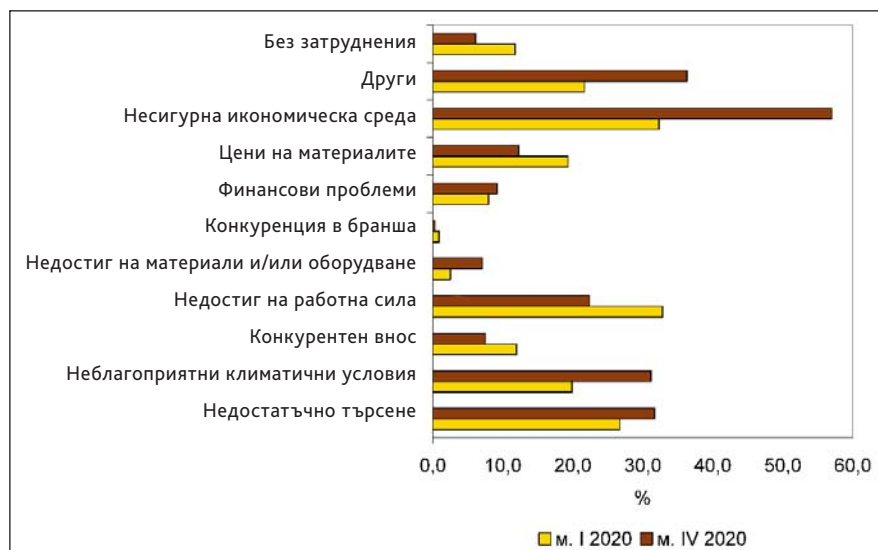
Основните направления, по които може да се търси смекчаване на отрицателните последици от кризата, са няколко:

- За да се минимизира спадът на приходите от продажби, се поставя въпросът за приемливо намаляване на цените на облата дървесина, което да се балансира, ако е възможно, с реализацията на по-големи количества, стига дърводобивните компании да могат да се справят с обема. Поставя се въпросът за търсене на допълнителни източници на приходи.

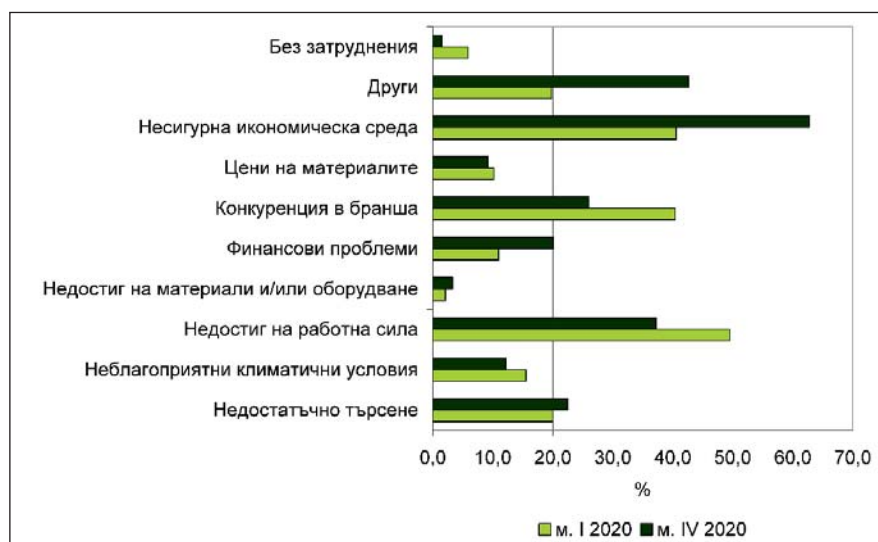
- Желанието да се намалят разходите не бива да води до влошаване на качеството на добиваната продукция или на горския ресурс и създаване на условия да се генерира „сив“ сектор, особено със спекулативно ниски цени на разходите за услугата. Може би е време да се постави на дискусия въпросът за определянето на минимална цена на услугата, което би било стимул за предприемачите.

- Възприемане на гъвкави схеми на договаряне, които да отразяват променящите се условия и да са изгодни за двете страни.

С най-много предизвикателства е свързано първото от изброените направления. Като наложително се очертава формирането или адаптирането на маркетингова политика, в която се отчитат реалностите на кризата, без да се забравят дългосрочните икономически интереси. Възможно е временно да се ограничат разходите за инвестиции. В условия на криза е наложително и прилагането на ситуационния анализ за бърза реакция в управлението

▲ Фиг. 6. Фактори, затрудняващи дейността на предприятията в промишлеността

▲ Фиг. 7. Фактори, затрудняващи дейността на предприятията в строителството

на предприятията в зависимост от промените в поведението на потребителите.

Някои от възможните допълнителни източници на финансиране са свързани с практическо участие в усвояването на отделените 15 млрд. евро за справяне с последствията от кризата, част от които са безвъзмездни средства. Необходимо е да се стартира процес на обсъждане на направленията и евентуалните проекти, с които може да се кандидатства за тези средства. Намерението на правителството средствата да се управляват чрез оперативните програми, включително Програмата за развитие на селските райони и т.нар. горски мерки, няма да е ефективно за горското стопанство.

Важно е да се проведе дискусия дали би било по-благоприятно страната да участва в проекти по т.нар. Зелена сделка и в зелената икономика на Европа с повишаване на добива на биомаса с 60 % и постигане в следващите 10 години на 30-44 % производство на електроенергия от биомаса, с постепенно намаляване на останалите източници, които замърсяват въздуха.

Може да се обсъди и предложи да се кандидатства по другите оперативни програми с проекти по веригата добив-транспорт-първична и вторична преработка на дървесината и затваряне на производствената верига до крайни продукти. В системата има обучени кадри и натрупан опит за работа по проекти.

В новата рубрика очакваме конкретни и актуални въпроси на адреса на списание „Гора“.

ВЪПРОС:

Задължение или правна възможност за работодателя е работата от вкъщи по време на извънредно положение (извънредна епидемична обстановка)?

Коментар на АНГЕЛ ПЕТРОВ, главен секретар на ИАГ

В Държавен вестник, бр. 28 от 24 март 2020 г., е обнародван Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. (ЗМДВИП). С § 4 от Преходните и заключителните разпоредби на този закон се правят промени в Кодекса на труда (КТ), като в ал. 1 на новосъздадения чл. 120б изрично е предвидено, че при обявено извънредно положение работодателят може по своя инициатива да възлага на работника и служителя без негово съгласие да извършва временно надомна работа и/или работа от разстояние (чрез използването на информационни технологии). В този случай се изменя само мястото на работа (от помещенията на работодателя в дома на работника или служителя), без да се променят другите условия по трудовия договор. Промяната се извършва със заповед на работодателя, в която се определят условията по чл. 107в, ал. 2 от КТ (местонахождението на работното място, трудовото възнаграждение, редът за възлагане и отчитане на работата и други) и/или условията по чл. 107и, ал. 2 от КТ (свързани с работно, техническо и друг вид оборудване на работното място).

Задължително ли е за работодателя въвеждането на работа от разстояние?

Според мен отговорът е „НЕ“. Както чл. 120б от КТ, така и чл. 7 от ЗМДВИП създават една правна възможност, а не задължение за работодателя. Правната възможност би се превърнала в задължение единствено когато оценката на риска на работното място установи невъзможност за продължаване на трудовите функции по обичайния ред. В тази връзка трябва да се има предвид, че работодателите са отговорни за осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд - почистване и дезинфекциране на работните помещения, предоставяне на лични предпазни средства и специални работни облекла за защита, на средства за дезинфекция и лична хигиена на работниците и служителите. Всеки работодател трябва да съобрази организацията на работния процес в помещенията на предприятието с указанията, съдържащи се в актовете на Министерството на здравеопазването и другите компетентни органи. При поява на нововъзникнал риск, в случая от разпространение на COVID-19, работодателите имат задължение да допълнят оценката на риска по работните места с оценяване на нововъзникналия риск, както и да разпишат мерки за минимизирането му. Действително с оглед ограничаване на разпространението на COVID-19 една от най-ефективните мерки е създаване на такава организация на работа, която да ограничи събирането на много хора на едно място.

Кога е „невъзможно“ въвеждането на работа от разстояние?

Въвеждането на дистанционна работа е невъзможно, когато самият характер на трудовата дейност не го позволява. Такива случаи са налице, когато например физическото присъствие на

служителя в помещенията на работодателя е неразделна част от изпълнението на трудовите задължения. Тогава обаче работодателят е длъжен да спазва всички санитарни изисквания, за да осигури безопасни и здравословни условия на труд. Със Заповед № РД-01-262 от 14.05.2020 г. на министъра на здравеопазването са определени протиепидемичните мерки, които работодателите и органите по назначение трябва да предприемат за опазване на живота и здравето на работниците и служителите. С приложение към заповедта е определен алгоритъм за дезинфекционните мероприятия на работните места. По правило решението дали е възможно, или не въвеждането на работа от разстояние трябва да произтича от преоценката на риска и от обективния характер на работата, а не от субективната преценка на работодателя.

Може ли да се въведе дистанционна работа само за част от служителите?

По-скоро „ДА“, като се има предвид, че служителите на един работодател вероятно изпълняват различни по своята същност трудови функции, стига същите да са надлежно обективирани в длъжностните им характеристики. Отделно оценката на риска по работни места също може да препоръчва въвеждане на работа от разстояние само за конкретни позиции и/или длъжности. Важно е да се отбележи, че при въвеждане на режим на работа от разстояние той трябва да се отнася за всички служители, които изпълняват едни и същи функции. Не бива да се допуска използването на субективни или дискриминационни критерии от страна на работодателя към отделни служители. В случай че въведената дистанционна форма на работа се явява неефективна за дадени служители, по отношение на тях работодателят може да упражни правото си, въведено с чл. 7, ал. 2 от ЗМДВИП, респективно чл. 173а, ал. 1 от КТ - ползване на принудителен платен годишен отпуск.

Може ли служител да поиска сам въвеждането на дистанционна работа по отношение на себе си?

Отговорът е „ДА“. Ако работодателят не се е възползвал от възможността, предвидена в чл. 120б от КТ (във връзка с обявеното извънредно положение), работникът или служителът има право да му предложи да премине от работа, извършвана в помещенията на работодателя, към работа от разстояние (чл. 107з, ал. 5 от КТ) при условията, определени в чл. 107з и сл. от Кодекса на труда. Трябва да се има предвид, че условията и редът за работа от разстояние се уговарят с индивидуалния трудов договор, в т.ч. всички условия, права и задължения на страните по него, ред за възлагане и отчитане на работата, както и смесени режими на работа и други специфични условия, регламентирани в Кодекса на труда. В случай че предложението бъде прието, е необходимо да се сключи допълнително споразумение към трудовия договор. Важно е да се отбележи, че и извън въвеждането на извънредно положение/извънредна епидемична обстановка, с разпоредбата на чл. 312, ал. 1 от КТ, по принцип е регламентирано правото на работничка или служителка, която има дете до 6-годишна възраст, да работи надомно при същия или при друг работодател (ако естеството на дейността на предприятието позволява това).

От отговорите на зададените по-горе въпроси е видно, че за да бъде упражнена законосъобразно правната възможност за въвеждане на работа от разстояние в условията на пандемия и предписана социална изолация, е необходимо тя да се прилага при стриктно спазване на обективни критерии и избягване на всякаква дискриминация на отделни категории работници и служители. 🍎

А бяхме млади, или тримата от запаса

Нашите дългогодишни колеги Светлана Бънзарова, Теменужка Маркова и Йордан Дамянов отскоро имат право на заслужен отпих, макар духът на журналиста да не подлежи на пенсия. Всяко начало обаче има и край. Техните разкази днес са за началото. Пожелаваме им здраве и дълъг живот!

Светлана БЪНЗАРОВА - редактор

Странджа, 2013 г.

За първи път казах „Добро утро“ на планината в м. Качула (ГС - Граматиково, най-голямото в Странджа), където преспах, уморена от безброй горски пътеки, през 90-те години на миналия век. В съня ми нахлуваха разкази за чудодейната вода на качулския извор, за който казваха, че пилият от него - жена или мъж, сдобива близнаци (и с такива близнаци - лесовъдите Димо и Киро Димови, се запознахме), и ромоленето на Велека, която бавно те влюбва в себе си. Единственото нещо, работещо в селото, бе Горското и едно кафене.

Деня посрещнах в сърцето на планината - в ГС - Кости (с най-малка площ), за което старите лесовъди имаха лаф: „Горският в Кости - Бог да го прости“, имайки предвид, че след Университета отиваш да работиш в ... „задната част на географията“. През селото, чиито улици са цифрови, стигнахме до Горското - на 24-то „авеню“. В края на ХХ в. селото се водеше „със затихващи функции“, но според кореняка странджанец и директор на стопанството инж. Петко Нанчев „последната функция, която ще „затихне“ тук, ще бъде лесовъдската“.

„Лека нощ, Странджа!“ казах в наскоро възстановеното ГС - Звездец. Пътната табела осведомяваше: „Турция - 7 км“. Пак залезът над Велека и благодатната лятна светлина, която позволява да работиш и снимаш до 10 ч. вечерта. Най-чистият район на Странджа. И топъл на човешко отношение.

Три дена с фоторепортера Данчо пътувахме по течението на Велека. С нас бе прекрасният шофьор на РДГ - Бургас - Митко. Открихме Странджа! Но въсщност тя откри пред нас магичното си свойство - ти си мислиш, че навлизаш в нея, но тя си знае как да нахлуе в сърцето ти. Просто е - пречиства те. И ти дава ключа към душата си, а след това с леко потупване по рамото те праща да видиш морето. Всеки следващ път отиването в Странджа „по работа“ за журналистите от списанието бе празник, защото много труд бе полаган за запазването на горите тук и защото се запознахме с прекрасни лесовъди и от по-младото поколение, чиито имена помним, и се надяваме и те да ни помнят.

Дано духът ти, Странджа, да остане завинаги чист! Такъв, какъвто остана в сърцето ми завинаги.

Йордан ДАМЯНОВ - фоторепортер

НДК - авторска фотоизложба, 2003 г.

Имах шанса да попадна в гилдията, чрез която успях да се запозная с обаянието на прекрасната българска гора. Над 25 г. я обикалях надлъж и нашир. Наред с прелестите на родната природа се срещаш с много хора, които работят с голям професионализъм за напредъка на горите. Животът ми на фоторепортер освен със сериозните теми, по които работихме, бе белязан с немалко куриозни и весели случки. В едно от ловните стопанства, където трябваше да снимам диви прасета, служителите се „престараха“. Те подгониха стадо глигани точно срещу мен, смятайки, че така ще стане уникална снимка. Земята се разтресе, аз се долепих

до едно дебело дърво и... забравих за фотоапарата, докато десетките животни профучаваха от двете ми страни.

Благодарен съм на колегите от най-различните краища на България, които ми оказваха пълно съдействие и ме придружаваха до най-красивите кътчета от нашите гори. Това е богатство за цял живот.

Теменужка МАРКОВА - дизайнер

Еньовден в ПП „Шуменско плато“, 2007 г.

През 2009 г. нашето издание се готвеше да отбележи 110-годишнината на горския печат, което започва с излизането на първото съсловно списание „Лесовъдец“, чийто наследник е сп. „Гора“. Обсъждайки новия графичен вид на броевете през тази година, предложих вместо снимки на кориците да използваме репродукциите на картини от художници, завършили Лесотехническия университет. Някои от тях и днес работят в системата на горите и продължават да радват любителите на художественото творчество със свои картини.

Същата година към съществуващата „глава“ (лого) на списанието, която бе създадена от известните български художници проф. Димитър и Стефан Серезлиев, спечелили конкурса, обявен от Комитета по горите, добавих символа на писаното слово - перото.

Работих като графичен дизайнер в Ателие „Графика“ на БНТ и издателство „Аливго“, които бяха закрити. Една бивша колежка ми пожела да работя на такова място, което няма да има такава съдба. И нейното пожелание се сбъдна - през 2007 г. дойдох в сп. „Гора“. Сега приключвам трудовата си дейност в издание, което има минало, настояще и, надявам се, бъдеще. Пожелавам на тези след нас да продължат с любов традициите, които наследихме и развихме! 🍓

Интервю на Георги Гроздев с Линда Домбровска за сп. „Гора“

Ловците не трябва да са проблем, а част от решението

ЛИНДА ДОМБРОВСКА е главен редактор на две ловни списания - „Medibas“ (Латвия) и „Medžiokle“ (Литва). Автор на сериозни анализи в редица европейски ловни списания, посветени на АЧС в Европа. (Вж. сп. „Гора“, извънреден брой, 2019 г.). Продуцент и автор на латвийски ловджийски подкаст „Šauj garām!“. Сътрудник на втория по големина новинарски портал в Латвия - LA.lv. Зам.-председател на Европейската федерация на асоциациите за лов и опазване на природата (FACE). Основател и президент на Латвийския ловен клуб. Участва в латвийски, европейски и световни първенства по стрелба. Ловува в Русия, САЩ, Намибия и редица европейски държави.

- ✓ **Равносметка за опита на европейските страни с африканската чума по свинете**
- ✓ **Браконьерството е проблем в различна степен в целия свят**

- Какво се промени и какво ново се случи с АЧС в Европа и на Балканите през последните години?

- В началото се смяташе, че болестта е много заразна и ще се разпространи като горски пожар, ще пресече целия континент много бързо и ще унищожи всички диви свине. Това не се случи. В Латвия и Естония виждаме, че след шест години в районите с ниска популация на диви свине броят на положителните случаи е много малък, в Естония напоследък не са открити болни животни, а само такива с антитела. В други страни, където все още няма вирус, държавите се опитват да се подготвят за епидемията. Но на практика разпространението е много широко, включително в Азия.

- Какви са основните поуки от досегашния опит и какво още не сме научили?

- Биосигурността, стриктната хигиена, сътрудничеството между всички заинтересовани страни - ловци и ветеринарна служба, са необходимите предпоставки за добри резултати. Ловците са готови да помогнат, но ако се третират като равнопоставени партньори. Имахме много добро сътрудничество, вече и резултати.

- Мерките за биосигурност и масовият отстрел на дивата свиня достатъчни средства ли са, след като АЧС продължава да настъпва в нови територии и държави?

- Това е сложен въпрос и ситуацията се различават. В Латвия, Естония и Литва нямаше как да се предприемат мерки като в Чехия или Белгия. Районът беше твърде голям и нямаше възможности за ограждане то му. Но биосигурността и намаляването на популацията са основните проблеми, за които ловците трябва да се грижат. Колкото по-малка е числеността на дивата свиня, толкова по-малко са мъртвите животни в гората, които разпространяват вируса, толкова по-ограничен е контактът „нос-нос“. Но това не са единствените мерки.

- В Полша отказът на ловците да взимат адекватни мерки срещу АЧС се криминализира, а държавата има право да закрие ловната организация, ако тя не ѝ съдейства в борбата с АЧС. В България някои официални ловни издания публикуваха призови да не се ловува в удължения срок до 16 февруари, въпреки възможността, която създадоха държавните органи. Как ще коментирате тези крайности?

- Не сме имали такива крайности в Латвия и Естония, всякакви крайни мерки биха имали обратен ефект. Както казах, съществува много тясно сътрудничество с ветеринарната служба и правителството, ловците са считани за важна заинтересована страна и това е причината да работим заедно. Тук се плащаше на ловеца за отстреляни женски, за лабораторни тестове и всъщност този подход даде доста добри резултати. Ако ловците се доверят на ветеринарната служба и не се страхуват от забрани и ограничения, те ще помогнат. Когато се поставяха никакви ограничения за лов, никой не съобщаваше за болни животни и това е проблем, който нашата ветеринарна служба разбира. Никакви екстремни мерки няма да работят с ловците. Но трябва да разберете, че сега не е моментът да ловувате подборно, прасетата умират мъчително, смъртността е 90 %, така че това също е въпрос на хуманно отношение към животните. Ловците трябва да се стремят към оздравяване на популацията.

- Съществуват прояви на браконьерство към други видове дивеч по време на излети за претърсване и отстрел на диви свине, които остават прикрити. Как да се спре браконьерството, което е редовен спътник на лова у нас от десетилетия?

- Браконьерството е проблем в различна степен в целия свят. Въпросът е защо хората го правят. Възможни са няколко причини: заради скъпи трофеи (носорози и лъвове в Африка); конкуренция за храна

- местните хора биха убили представители на дивата природа, които застрашават оцеляването им, като ядат храната, която яде добитъкът им, или заплашват реколтата им; прилаганите ограничения са твърде строги и възпрепятстват нормалното ловуване; нито една институция не съблюдава за нарушения или е подвластна на корупция. Най-добрият пример е ловът на вълци в много страни. Дори при ловен сезон с ограничени квоти, но възможен легален лов, броят на незаконно отстреляните животни е много по-малък. Отговорът на Вашия въпрос - трябва да знаете каква е причината за браконьерството.

- Казват, че Европейският съюз не инвестира достатъчно в борбата с АЧС. Какво е Вашето мнение?

- За нас помощта, осигурена от ЕС за финансиране на около 70 % от разходите, беше много полезна. Ситуацията все пак беше малко по-различна, тъй като имавме входна точка на АЧС в ЕС, така че те бяха по-заинтересовани да помогнат. Сега с разпространението на вируса ситуацията е друга. Трябва да разглеждаме всяка страна отделно.

- Кое е специфичното при проблемите с АЧС на Балканите и по-специално в България?

- Най-големият проблем често е човешкият фактор. Има надежда, ако накарат хората да разберат, че въпросът е жизненоважен и могат да повлияят на ситуацията. Трябваше ни време, за да осъзнаем това. Сега разбираме, че ловците не могат да окажат влияние само за няколко месеца, можем да говорим за сезон или две години. Те не могат да дадат бързо решение, но са решението за много проблеми. Трябва да накарат всички заинтересовани страни да си сътрудничат, включително ловците. Най-голямата грешка е, че ветеринарната служба гледа на тях като на проблем, а не решение. Тогава започват конфликтите.

- Бихте ли споделили опита си при таксацията на дивата свиня - особено остър и актуален въпрос сега, когато е нужно максимално точно да се провери в близките месеци дали е намаляла популацията и доколко.

- През 2014 г. общата популация в Латвия беше 76 000 диви свине, сега прогнозната е 20 000. Ловците и АЧС

успешно свършиха това. В Германия през сезон 2018/2019 те отстреляха 842 000 - почти милион животни, само за да намалят броя.

- Възможно ли е да настъпи упадък на лова, ако дивата свиня изчезне? В България това е основен ловен вид за обикновения ловец, а и популацията на заека е много намаляла.

- Ловците ще трябва да променят начина си на лов, тъй като той оказва въздействие. Дивата свиня също беше много лесен дивеч тук, а сега вече я няма от няколко сезона. В началото това се отрази на всичко, включително ловни магазини претърпяха загуби. Но ние не сме имали спад при другите видове дивеч.

- Дали разселването на зайци, фазани, яребици е възможно да компенсира последиците от бедствието АЧС?

- Зависи конкретно от всяка страна, ние нямаме тази възможност. Но

на теория да, ако законодателството позволява това.

- Гората е храм на Бога, но какво изпитвате Вие, когато сте в гората? Имате ли лични впечатления от българските гори?

- За съжаление не съм ловувала в България. Но ловната общност в целия свят изпитва същото, влизайки в гората.

- Какво ще пожелаете на българските лесовъди, ловци и природолюбители в тези трудни заради АЧС времена?

- Бъдете отговорни, знайте, че това, което правите днес, ще има своето отражение утре. По-добре е днес да има по-малко диви свине, да се отървем от АЧС възможно най-бързо, за да можем утре отново да ловуваме нормално.

Дивата свиня е резервоарът на африканската чума по свинете, това е факт, а ловците са тези, които наистина могат да помогнат да я спрат. 🍎

СОФИЯ КОСТАДИНОВА-ИЛКОВА е биолог - магистър по лечебни растения и ботаника. В Дирекцията на Природен парк „Беласица“ работи от създаването му през 2008 година. Участвала е активно в процеса на обявяването на Парка и провеждането на обществените обсъждания със заинтересованите страни. Интересите ѝ са свързани с опазването на природата, управлението на защитените територии, интерпретация и екологично образование. Един от основните организатори на Фестивала на кестена.

Силата на билките

Лечебните растения в България са над 700, от които 487 вида се срещат в Природен парк „Беласица“

Земята ни е благословена с изключителна природа и изобилие, което ни дава основание да я наричаме „Земен рай“. Богатството от лечебни растения е голямо. Със същото може да се похвали и Природен парк „Беласица“. В представената информация за най-често срещаните от тях е обърнато внимание на тези, които могат да се използват и в кулинарията, а някои дори са почти неизвестни с лечебните си действия.

Хората се интересуват от заобикалящата ги свят още от древността. Знанията, трупани с векове, са се предавали от поколение на поколение. Използването на билкови лекове отдавна има своето признато място в съвременната медицина. Билките стимулират защитната система на организма, така че тялото само да се справи със заболяването. Не трябва обаче да забравяме, че способността за самовъзстановяване на организма не е една и съща при всеки човек, както и че различните хора реагират различно на билколечението. При всички случаи човек трябва да се консултира с лекар.

Събирането на билки от естествените находища на лечебни растения се извършва съобразно изискванията на Закона за лечебните растения. Когато събирането е за лични нужди, не се изисква позволение. Всяка защитена територия може посредством Плана за управление да добави изисквания в зависимост от спецификата на района и ресурса от лечебни растения, с който разполага.

Отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване или има опасност от това.

Много важно е всеки събирач на билки да бъде запознат с основните правила за събирането им:

- За да може находището да се възстанови, да не се обира цялото, а да се остави поне една трета или половината от растенията.
- Да се събират растения от чисти места, далеч от шосета, промишлени и селскостопански зони.
- Ако за лечебни цели се използва коренът,

той трябва да се събере, когато растението е в период на покой - рано напролет, преди да започне да се развива, или есента, след периода на вегетация, когато растението започне да отмира.

- Ако се използват само цветовете, те се берат по време на тяхното разцъфване, преди да има прецъфтели.

- Нежните тревисти растения се отрязват близо до земята с ножица или остър нож, а тези с по-груби стъбла – близо до върха.

- Плодовете и семената се събират при пълната им зрялост, като също е важно да се остави поне една трета или половината, за да може растението да се възстанови. От друга страна, много птици и диви животни оцеляват през зимата благодарение на останалите семена и плодове по растенията.

- Когато се събират клонки и кори от дървета и храсти, това се прави рано напролет, преди да започне сокодвижението. Важно е да не се наранява растението и то да може да продължи нормално своето развитие.

Според народната традиция всяка година на Еньовден (24 юни) се берат 77 билки и половина за всички болести и една без име. Вярва се, че на този ден имат най-голяма лечебна и магическа сила, особено преди изгрев слънце. От набраните билки първа трябва да е еньовчето, а по време на целия ритуал по събирането трябва да се мълчи, за да бъде магията пълна.

Еньовче (*Galium verum* L.)

За лечебни цели се използва надземната част на еньовчето, по време на цъфтеж. Действа слабително и диуретично и се препоръчва при скрофули, отоци и стомашно-чревни катарии. Сокът от прясното растение съсирва млякото. Препоръчва се при хронични кожни обриви и при кожен рак. Изсушените и стрити на прах цветове се смъркат като емфие при кръвотечение от носа.

Глухарче (*Taraxacum officinale* F. H. Wigg.)

За лечебни цели се използват младите листа преди цъфтежа, както и корените. Горчивите вещества увеличават апетита и стимулират секретиранието на жлъчка. Имат и противовъзпалително действие. Чаят от глухарче стимулира черния дроб и бъбреците. Режим с чай от глухарче прочиства организма и намалява ревматичните болки. Младите листа са много вкусни на салата и са богати на витамини и минерали.

”

СПОРЕД НАРОДНАТА ТРАДИЦИЯ ВСЯКА ГОДИНА НА ЕНЬОВДЕН (24 ЮНИ) СЕ БЕРАТ 77 БИЛКИ И ПОЛОВИНА ЗА ВСИЧКИ БОЛЕСТИ И ЕДНА БЕЗ ИМЕ.

“

Еньовче

Жълт кантарион

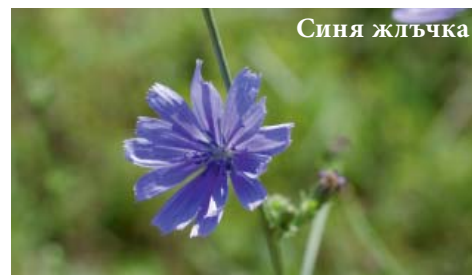
Сапунче

Глухарче

Камшик

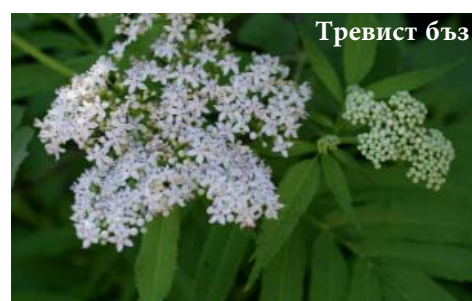
Синя жлъчка

Драка

Повет

Тревист бъз

Драка (*Paliurus spina-christi* Mill.)

За лечебни цели се събират плодовете след узряването им през август – ноември. Съдържат дъбилни вещества и рутин, които действат отхрачващо, спазмолитично, противовъзпалително и затягащо. Отварата от плодовете се употребява против диария, дизентерия, обикновена и магарешка кашлица, срещу неволно напикаване.

Жълт кантарион

(*Hypericum perforatum* L.)

Редовната консумация на чай от жълт кантарион (или смес за чай, в която присъства и тази билка) стимулира отделянето на жлъчен сок и регулира кръвообращението. Когато се приема редовно в продължение на дълго време, чайт помага за облекчаване на депресията. Приема се само зимата! Ако се пие през лятото и когато има слънчеви дни, може да предизвика нежелани реакции в организма. Маслото от жълт кантарион може да се прилага външно при ревматизъм, слънчеви изгаряния и лумбаго. Подпомага оздравителните процеси и облекчава болката при навяхване, хематоми и херпес зостер.

Камшик (*Agrimonia eupatoria* L.)

Използва се цялото растение. Помага за заздравяване на рани и облекчаване на болката. Има добро действие

при диария и стомашни болести, както и при възпалено гърло. Баните на краката с отвара от камшик помагат за облекчаване на болки в стъпалата.

Повет (*Clematis vitalba* L.)

Събират се листата по време на цъфтеж. В свежо състояние листата са отровни! След изсушаване отровността се губи. Действа противомикробно, пикочогонно, потогонно. Препоръчва се за засилване на апетита, при възпаление на пикочния мехур. Корените се използват при треска, главоболие и външно при краста, циреи и други. От листата и цветовете се получава мая за хляб и сирене. Служи за пчелна паша, дава нектар и цветен прашец.

Сапунче (*Saponaria officinalis* L.)

За лечебни цели се използват корените, които се изкопават през късна есен или ранна пролет. Растението действа отхрачващо, пикочогонно, жлъчегонно, потогонно и противоревматично. Помага при ларингити, трудно уриниране, ангина, бронхити, гастрити, колити, отоци, болки в ставите. Стриго между пръстите с вода, може да се ползва вместо сапун.

Синя жлъчка (*Cichorium intybus* L.)

Използва се цялата билка, включително цветовете и коренът. Танините в растението унищожават вредните

бактерии в лигавиците, а горчивите вещества стимулират отделянето на храносмилателни течности. Чайт от синя жлъчка лекува подуване, газове и облекчава стомашни болки.

Тревист бъз (*Sambucus ebulus* L.)

Използват се корените, цветовете и плодовете на растението. Тревистият бъз действа като пикочогонно, потогонно и слабително средство, улеснява отделянето на храчки при възпаление на дихателните пътища. Плодът се използва като сироп или мармалад за укрепване на организма. Задължително е да се бере, когато е напълно узрял!

Наричат растението „трева на слепеца“ заради мириса, който може да се усети надалеч. Тревистият бъз е индикатор за богати на хумус терени.

Обикновено изтравниче, страшниче (*Asplenium trichomanes* L.)

Народното му име е страшниче, тъй като в народната медицина се използва като успокоително средство против страх. Има и отхрачващо действие.

Събира се цялата цъфтяща надземна част на билката или само корените, които се изкопават през есента, след узряването на семената, или през ранна пролет, в началото на развитието на растението.

Страшниче

Сладка папрат

Подбел

Царска папрат

Момкова сълза

Бутима

Босилек

Джоджен

Сладка папрат (*Polypodium vulgare* L.)

За лечебни цели се използва коренището, което съдържа сапонини, слюзни и дъбилни вещества, захари. Прилага се при остри възпалителни заболявания на горните дихателни пътища, при чернодробно-жлъчни проблеми, запек, глисти, за втечняване на сгъстени храчки.

Българското наименование се дължи на факта, че коренището съдържа захари и е сладко на вкус.

Златиста папрат (*Ceterach officinarum* Willd.)

Среща се по пукнатини и на сухи припечни скали. Листата отдолу са покрити с гъсти златисто-ръждиви люспи, на които се дължи името на растението.

В народната медицина се използва надземната част, която се събира лятото. Прилага се при кашлица и ларингит.

Беладона (*Atropa belladonna* L.)

Многогодишно растение от семейство Картофови. Силно отровно! Нещастливо латинското ѝ наименование произхожда от името на древногръцката богиня на съдбата Атропа, която отговаря за последния етап от живота на хората. Билката е била използвана от жени като капки за очи. Така са разширявали зениците и изглеждали по-съблазнителни (ит. *bella donna* – красива жена).

За лечебни цели се събират листата по време на цъфтеж и коренът. От билката се приготвят различни видове противоспазматични и болкоуспокоителни лекарства. Коренът, смлян на прах и смесен с мас, се използва за рани, при подсичане, хемороиди.

Подбел (*Tussilago farfara* L.)

Българското име е свързано с това, че от обратната страна листата са силно овласени.

Билката действа противовъзпалително и отхрачващо при остри възпалителни процеси на дихателната система. Успокоява кашлицата, особено нощем. Употребява се главно при катар на горните дихателни пътища, остри бронхити и ларингит. Листата се събират през юли – август.

Интересното при подбела е, че цветовете се появяват рано напролет, а след това се показват и листата. В края на май, когато се появят младите листа, могат да се използват за пролетни

Чубрица

Мащерка

Мента

салати заради високото съдържание на витамин С.

Кестен (*Castanea sativa* Mill.)

Кестенът е символът на Природен парк „Беласица“. Тук се намират най-обширните кестенови гори на Балканския полуостров. Има данни, че се е срещал още преди 8000 години. Като билка се използват кората, листата и плодът. Имат реминализиращо, освежаващо, свиващо, успокояващо и храносмилащо действие.

В Петричко се приготвя чай от цветовете, като се твърди, че е лечебен, но това не е потвърдено.

Момкова сълза (*Polygonatum odoratum* (Mill.) Druce)

Многогодишно тревисто растение от семейство Кремови. Отровно е! Прилага се само външно. За лечебни цели се събират коренищата. Билката съдържа алкалоиди, сапоници и дъбилни вещества, което я прави кръвоспиращо средство. Използва се при ревматизъм, подагра, за компреси при контузии и подкожни кръвоизливи.

Бутима, американски винобой (*Phytolacca americana* L.)

В с. Габрене (в подножието на Природен парк „Беласица“) от младите листа на бутимата се завиват вкусни сарми, а могат да се приготвят и на яхния заедно с други тревисти растения – тученица, шиловка, щир.

Интересно е, че в селата от Подгорното преди време растението е било познато като „пишало“, защото от зърната му, които са с тъмен цвят, се е правило мастило.

Стъблото е кухо отвътре. Може да се почисти и по подобие на бутимото (буталото) за биене на мляко децата са си правили играчка за пръскане с вода. Оттук идва и местното му название бутима.

Известно е, че растението е внесено в България през XVII в. за боядисване

на вино. Оттук и българското му име винобой.

Царска папрат, величествена осмунда (*Osmunda regalis* L.)

Името на рода идва от латинското *os* (уста) и *mundus* (чистя), тъй като в миналото папратта е използвана за почистване на устата. В народната медицина с коренищата се лекува рахит.

Критично застрашен вид, защитен от Закона за биологичното разнообразие.

За разлика от останалите папрати при царската има връхна спороносна метлицовидна част, покрита с многобройни едри, кълбовидни или крушовидни спорангии с къси дръжчици. Една от популациите при с. Коларово попада в защитена местност „Топилище“. Находището над с. Ключ е първото, което се открива в българската част на планината Беласица, респективно в ПП „Беласица“. На друго място в България видът не се среща.

Джоджен, димлюз, гъозум (*Mentha spicata* L.)

В древността се смятало, че притежава силата да предотвратява нещастия.

У нас се използва и дивият джоджен, който расте край реки и влажни места. Джодженът засилва отделянето на стомашно-чревни сокове, подобрява апетита и намалява образуването на газове в червата. Използва се при неправата на постни сарми и боб.

Босилек (*Ocimum basilicum* L.)

Царско растение, това ни казва латинското му наименование. Подправка и билка, използвана още от персийците, днес широко употребявана в цял свят.

В Средновековието връчено букетче от босилек означавало покана за любов. В Мексико се е смятало, че ако имаш стръкче в джоба, ще се сдобиеш с пари. В християнските църкви растението е на особена почит.

Копър (*Anethum graveolens* L.)

Появява се много рано в историята на човечеството. Споменава се като лечебно растение и подправка. Римските гладиатори получавали храна, обилно подправена с копър, за да са издръжливи в боевете. През Средновековието му приписвали магически свойства.

Хълцането може да се успокои с дъвчене на семена от копър, а чаят увеличава кърмата при родилки.

Чубрица (*Satureja hortensis* L.)

Научното наименование на растението е сатурея, което напомня за горските божества сатири, известни с голямото си чревоугодничество.

Чубрицата се среща в много страни по света. Използват се листата и стръковете. Намира широко приложение в кулинарията.

Мащерка (*Thymus sp. diversa*)

Родината на мащерката е Средиземноморието, но може да се каже, че е повече балканска билка.

Много популярна е употребата ѝ като подправка при мазни блюда, ястия от зеле и картофи.

Помага при анемия, като неутрализира отрицателните енергии и стимулира образуването на кръв. Дезинфекциращото ѝ действие е познато още от древността. И днес се използва за дезинфекция на рани, при възпаления на гърлото, грип и леки простудни заболявания.

Мента (*Mentha pulegium* L.)

Древните гали я носели със себе си, когато тръгвали на бой, защото вярвали, че растението ги предпазва от нещастие. Според Плиний Стари ментовият аромат усилва дейността на мозъка, придава острота и будност на ума.

Дъвченето на ментови листа се препоръчва за освежаване на устната кухина.

Мобилно бичене на ишлеме - как работи?

Пет съвета за бичене на ишлеме от опитен шотландски банцигар

Кийт Трийдгол е професионален банцигар от Шотландия. Започва да работи с банциг „Wood-Mizer“ през 1999 г., първо като оператор на пълен работен ден, а по-късно - по поръчка.

Сега Кийт ръководи собствена компания с мобилен банциг, със седалище в Южна Шотландия, като извършва бичене на ишлеме за клиенти от цялата страна. „Работя на банциг повече от 20 години“ - казва Кийт. Той е добре известен в района като трудолюбив и надежден партньор за мобилно бичене. Познанията му за банцизите „Wood-Mizer“ и дългогодишният му опит го подтикват да стане представител на марката през 2011 година.

Съвет 1 - Опознайте Вашия пазар и Вашите клиенти.

Когато извършва услугата „бичене на ишлеме“, Кийт посещава много фермери, собственици на имоти и други хора, които се нуждаят от бичене на трупи. Земеделските стопани и собствениците на имоти обикновено имат нужда от дървен материал от мека дървесина за изграждане на навеси, огради, облицовки и други проекти. Много от обичайните му клиенти са дърводелци, които се нуждаят от дървен материал по поръчка, получен от техни собствени дъбови трупи.

Съвет 2 - Планирайте пътуванията си в детайли, посетете множество клиенти в една област.

Голяма част от селските райони на Шотландия са много труднодостъпни. Понякога Кийт отсъства от дома си за няколко дена, тъй като са му необходими до пет часа, за да стигне до отдалечени райони на Северна Шотландия. „Често пътувам ден по-рано и наемам хотел в близост до мястото на бичене - казва Кийт. - Обикновено се опитвам да координирам бичене за различни клиенти в района, за да прекарвам по-малко време в пътуване. Понякога хората нямат нищо против да пристигна следобед, защото им трябва време сутрин, за да се подготвят за моето посещение. Това работи доста добре в моя полза“ - добавя Кийт.

Съвет 3 - Вземете със себе си банцигови ленти, резервни части, инструменти и други консумативи.

При пътуванията си Кийт се уверява, че е взел достатъчно резервни части и ленти. „Обикновено пътувам сам и ако е необходима помощ или специална техника, оставям това да организира клиентът. Винаги вземам със себе си гориво за банцига, ленти, резервни части, верижните триони и инструментите - споделя Кийт. - Обикновено вземам четири до шест ленти на ден за бичене, което ми дава около един до два часа бичене на лента. Ако отида за 3-4 дена, вземам най-малко 20 заточени ленти и поне един кашон нови ленти за всеки случай. Що се отнася до резервните части, вземам бандажни ремъци B57, ролки за водещи колела, гайки и болтове за регулиране на водещите ролки, горивни филтри. По принцип тези неща обикновено не са налични в отдалечените райони“ - казва Кийт.

Съвет 4 - Определете на клиента си дата и винаги бъдете точни.

Мобилното бичене не е много конкурентоспособно в Шотландия. Това, че е на разположение на клиентите, помага на Кийт да развива по-добър бизнес. „Почти всичко се свежда до упорит труд и всеотдайност, да можеш да планираш напред. Понякога бичещите на ишлеме просто казват, че ще имат време след няколко седмици, но не посочват конкретна дата. Винаги се опитвам да посоча точни дати, когато мога да посетя клиентите. Това им позволява да организират работници, машини, мястото и дървения материал за бичене“ - казва Кийт.

Съвет 5 - Не изоставяйте, споделяйте опита си, продавайте банцизи.

Много от клиентите на Кийт търсят употребявани банцизи и оборудване. Някои се интересуват от закупуването на банцизи и биха искали да ръководят собствен страничен бизнес. „Поддържа

банцизите си година или две и после ги продавах. Намирам, че има ценова рамка, в която хората ще си купят банциг и ще работят с него на непълно работно време“.

„Екотехпродукт“ ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ №38
тел./факс: 02 979 17 10
мобилен тел.: +359 899 133 117
office@ecotechproduct.com
www.woodmizer.bg

Офис „Център 112“ на пет години

На 6 юни офис „Център 112“ към Регионалната дирекция по горите - София, отбеляза 5 години от официалното си откриване.

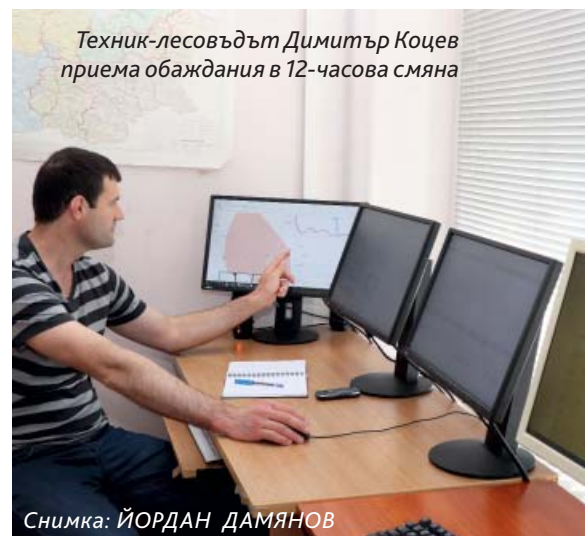
През изминалите години Центърът се утвърди като най-ефикасната връзка между гражданското общество и изпълнителната власт, чрез която да се противодейства на посегателствата над горските територии и дивеча, и е с ключова роля в борбата с горските пожари, ежегодно нанасящи значителни екологични и материални щети на територията на страната.

С всеотдайната дейност на шест служители с лесовъдско образование е осигурена денонощна компетентна реакция по всички препратени сигнали, първоначално приети от единен европейски номер за спешни повиквания 112. Те са своевременно насочвани, спрямо местоположението и твърденията на подателите им, към съответните дежурни служители на регионалните дирекции по горите, държавните предприятия, общинските горски структури или горски кооперации. Чрез създадената организация на работа е осигурена

своевременна намеса или проверка (в рамките на 15 минути до 1 час), което е от голямо значение за преустановяване на извършваните посегателства, установяване на нарушителите и тяхното санкциониране. Служителите от Център изискват обратна информация за резултатите от направената на място проверка. В информационната система www.system.iag е създаден модул „Център 112“, в който се води отчетност за резултата от проверката.

Бързо достигналата до горските служители информация за възникнали пожари в горски територии или в близост до тях е от решаващо значение за навременното овладяване на огнените бедствия.

За изминалите 5 години са получени и обработени над 42 000 сигнала, като от тях най-много са за незаконна сеч, следвани от тези за незаконно транспортиране на материали без контролна марка и билет и за горски пожари - всички те съставляват 71 % от обжалванията. Най-много повънжавания до офис „Център 112“ са приети през 2016 г. - 8606, а най-малко - през 2018 г. - 6468. Увеличава се броят на съобщенията за неправомерни дейности по Закона за лова и опазване на дивеча - през 2015 г. са подадени 290, докато през 2019 г. те са вече 806. За нарушения по Закона за рибарството и аквакултурите

Снимка: ЙОРДАН ДАМЯНОВ

през 2015 г. са подадени 388, през 2019 г. - 999. Средно около 4 % са фалшиви.

Данните от изминалите години показват ясна тенденция към намаляване на сигналите за незаконна сеч и за транспортиране на материали без контролна марка и билет, която, на фона на постепенното намаляване на броя и размера на установените нарушения и постоянно увеличаващите се проверки, дава положителна оценка за постигнатото от институциите, ангажирани с опазване на горите от незаконни посегателства.

ЮБИЛЕЙНА СПЕЦИАЛНА ЦЕНА

30 YEARS
Wood-Mizer Europe

КУПЕТЕ **LT40** И

СПЕСТЕТЕ
5000€

LT40
HYDRAULIC

*Промоцията е валидна до 30.09.2020 или до изчерпване на машините на склад.

www.woodmizer.bg | office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
тел./факс: 02/979 17 10 тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 3013264

Wood-Mizer
from forest to final form

Чл.-кор. проф. д.н. ИВАН ИЛИЕВ е ректор на Лесотехническият университет. Специализирал е в Гърция, Хърватия и Япония. Автор е на 110 научни и научноприложни публикации, учебници, книги и справочници в областта на генетиката, селекцията и биотехнологиите при дървесните растения. Научната му продукция е цитирана в повече от 50 държави от всички континенти. Ръководител и участник в научни и научноприложни проекти на национално и международно ниво. Награден от борда на Международната организация на растениевъдите с най-високата годишна награда „За специален принос в обучението и практиката на растителното размножаване“.

Оригинален научен принос

✓ Проф. д.н. Димитър Коларов на 80 години

Роден е на 12.04.1940 г. в София. През 1966 г. се дипломира във Висшия лесотехнически институт, специалност „Горско стопанство“, и започва работа като началник на горскотехнически участък в Горско стопанство - Плачковци. През 1968 г., след успешно издържан конкурс, постъпва като научен сътрудник III степен в Опитната станция по бързорастящи горскодървесни видове - Свищов. През 1972 г. става научен сътрудник II степен, а през 1975 г. – научен сътрудник I степен. Същата година защитава дисертация за научна степен „кандидат на селскостопанските науки“ (сега „доктор“) на тема „Проучване върху структурата, химичния състав и физико-механичните свойства на дървесината на най-разпространените европейски клонове тополи, отглеждани при различни месторастения“. Създава 36 сортоизпитателни опита с интродуцирани тополови култивари при различни климатични условия и типове месторастения в България. Активно участва в изграждането на новата сграда на станцията и нейното оборудване.

През 1978 г. преминава на работа в Института за гората - БАН, където през 1985 г. се хабилитира. От 1980 до 1984 г. преподава във ВЛТИ като хоноруван асистент по горски култури, а от 1984 г. чете лекции и води

лабораторни упражнения по физиология на дървесните растения. След откриване на специалността „Екология и опазване на природната среда“ през 1990 г. разработва и чете курса по екологична физиология на растенията.

През 1988 г. защитава дисертация за научна степен „доктор на селскостопанските науки“ на тема „Биологични и екологични условия за създаване на високопродуктивни тополови култури“. През 1990 г. печели конкурс за доцент и преминава на постоянна работа във ВЛТИ, а през 1991 г. след конкурс е избран за професор по физиология на дървесните растения.

Проф. Коларов е принципен и авторитетен преподавател и научен работник, проявява последователност, такт и търпение в работата си със студентите и колегите.

Има значителни теоретични и научноприложни постижения. Публикувал е над 130 статии и доклади. Автор и съавтор е на редица монографии и книги, по-важни от които са „Промислени горски култури“, „Влияние на промишленото замърсяване върху горските екосистеми“, „Интензивен мониторинг на горските екосистеми“, „Физиология на дървесните растения“. Участва в работата на 15 научни проекта, на 6 от които е ръководител. Основните му приноси са в областта на тополовите клонове, тополовите месторастения, еколого-физиологичните и генетичните особености на тополите, анатомията на дървесината, биопроодуктивността, оригинални методи за вегетативно размножаване, за хибридизация, нови методи и технологии за създаване и възобновяване на култури, мониторинг на горските екосистеми. Внедрени са научни творчески постижения, от които седем са признати за новости.

Израства бързо в административното управление на ВЛТИ. През 1993 г. е избран за ръководител на катедра „Дендрология“, а от есента на същата година – за декан на Факултета по горско стопанство и озеленяване. През май 1994 г. е избран за ректор и остава на тази длъжност до пенсионирането си през 2003 година. След това продължава да чете лекции по физиология на дървесните растения като гост-професор.

По време на мандатите си като ректор

Откриване на новата база в УОГ „Петрохан“

проф. Димитър Коларов се изявява като отличен администратор с новаторски дух и мащабни идеи. През 1995 г. с решение на Народното събрание ВЛТИ придобива университетски статут и е преименуван на Лесотехнически университет (ЛТУ). Започва обучение на студенти по нови специалности – „Ветеринарна медицина“, „Агрономство“, „Инженерен дизайн“, „Стопанско управление“, а специалността „Озеленяване“ приема международното название „Ландшафтна архитектура“. От два броя на факултетите нараства на шест. Удвоява се броят на преподавателите, а приемът на студенти през отделните години се увеличава от два до четири пъти в сравнение с този от 1993 година. Въвежда се тристепенното обучение – бакалавър, магистър и доктор, създава се Студентски съвет. Новата структура и специалности в ЛТУ изискват нова материална база и оборудване. Под ръководството на проф. Коларов е изграден нов учебно-лабораторен корпус и нови учебни зали. Предоставя се сграда за обучение по специалностите „Ветеринарна медицина“ и „Агрономство“, а край кв. „Враждебна“ е осигурено опитно поле. Реконструиран и разширен е студентският стол в централната сграда на ЛТУ. Осигурени са студентски стол и общежития с 1100 легла. В УОГС „Г. Аврамов“ - Юндола, е изграден съвременен учебен корпус с общежитие, учебни зали и хранителен блок. В непосредствена близост е построена църквата „Света Петка“, а в м. Старина е изградена ски база с влек и чайна. Модернизирана е базата за водни спортове край Несебър. В УОГС „Петрохан“ – Бързия, са построени нова сграда и заслон в м. Пръшковица.

Проф. Коларов е бил член на Научния съвет на Института за гората, на Специализирания научен съвет по лесотехнически науки към ВАК, на Научната комисия по агрономия и лесовъдство към ВАК, на Акредитационния съвет на Националната агенция за оценяване и акредитация. От многобройните му обществени дейности се откроява председателството му на Съюза на лесовъдите в България и на ОСК „Академик“.

През 2016 г. на тържествено заседание Академичният съвет на ЛТУ удостои проф. Коларов с почетното научно звание „доктор хонорис кауза“.

Проф. Димитър Коларов с ректори на ЛТУ

Откриване на сградата на Факултета по ветеринарна медицина

95 години Висше лесотехническо образование в България

Доц. д-р МАРИУС ДИМИТРОВ и гл. ас. д-р ЕВГЕНИ ЦАВКОВ - ЛТУ, инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ

„Правото на съществуване на лесовъдската специалност е ГОРАТА“

Проф. Тодор Димитров

✓ На 28.01.1925 г. с решение на Академичния съвет на Софийския университет е основан Лесовъден отдел към Агрономическия факултет.

✓ През учебната 1944-1945 г. за първи път са приети за студенти жени.

✓ С преименуването на Лесовъдния факултет в Лесотехнически и с разделянето му на 4 отдела се полагат основите на самостоятелно висше учебно заведение.

✓ Пряк приемник на Лесовъдния отдел при Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет, основан през 1925 г., е факултет „Горско стопанство“.

1896 г. и във Велинград през 1911 година. През 1919 г. започва обучение по специалността в Средното техническо училище в София, чиито възпитаници са бъдещите доценти и професори Тодор Димитров, Димитър Стефанов, Асен Биолчев, Стоичко Христов, Иван Добринов, Димитър Велков, Михаил Петров.

Още в края на XIX в. се появяват първите публикации за необходимостта от специалисти с висше лесовъдско образование. Започва кампания, която е израз на борбата на българските лесовъди срещу унищожаването на горите. В нея се включват и завърналите се от чужбина дипломирани лесовъди. Стефан Дончов (1855-1930) е първият българин с висше лесовъдско образование, учил в Хърватия и Прусия. За пионер на българското лесовъдство се счита Стоян Брънчев (1864-1940), завършил лесовъдство в Мюнхен, Германия, и станал първият наш лесовъд, заел висока държавна служба. Процесът е активизиран и от приетите тогава закони за горите (1883, 1889, 1897, 1904, 1922 г.).

Влиятелният лесовъд Константин Байкушев (1867-1932), завършил лесовъдство в Тарандт, Германия (1889), публикува през 1892 г. статия във в. „Свобода“, следват публикации от Стоян Брънчев (1893), Грозьо Грозев (1904), Цанко Дончев (1910). Получена е обществена подкрепа от юристи, учители, учени и държавници. През 1915 г. е създадена комисия по откриването на Лесовъден факултет, но работата ѝ е без положителен резултат. Васил Стоянов отбелязва (1968), че към 1919-1920 г. на всеки от работещите в горите 100 лесовъди с висше образование се пада средно 30 000 ха площ, което е 6-7 пъти повече в сравнение с напредналите страни. Става ясно, че подготовката в чужбина не може да задоволи нуждата от специалисти. Настоятелно застъпването на мнение за разкриване на лесовъдска специалност е поддържано от Дружеството на лесовъдите, Министерството на земеделието и държавните

През 2020 г. се навършват 95 години от създаването на висшето лесотехническо образование в България. Реализацията на това начинание се оказва трудно и изпълнено с препятствия.

Стопанисването на горските ресурси след Освобождението се сблъсква с различни проблеми. Липсата на квалифицирани кадри дава негативно отражение върху цялостния стопански живот в страната. Ерозираните пасища водят до западане на скотовъдството, населението обеднява, зачестяват природните бедствия. Обезлесените склонове подсилват пораженията от периодичните порои. Потоци от кал и камъни засипват улици, къщи, ниви и пътища, гинат добитък, има и човешки жертви. Такава е съдбата на Кюстендил, Казанлък, Копривщица, Карлово и на много други селища в края на XIX и началото на XX век. Високостъблените насаждения са останали малък дял, а около 2/3 от горите са нискостъблени. Тази характеристика не отговаря на природния потенциал на страната и е отчетено, че основната причина е в липсата на лесовъдски кадри.

Първите предприети стъпки за обучение на кадри в областта на горското стопанство са откриването на училища за горски стражари в Чамкория (Боровец) през

99

КЪМ 1919-1920 Г.
НА ВСЕКИ ОТ
РАБОТЕЩИТЕ
В ГОРИТЕ 100
ЛЕСОВЪДИ С ВИСШЕ
ОБРАЗОВАНИЕ СЕ
ПАДА СРЕДНО 30 000
ХА ПЛОЩ.

66

Проф. Тодор Димитров

Втори випуск, Мъглиж, 1929 г.

имоти (МЗДИ), радетели на гората и природозащитници. Постоянна подкрепа оказва и Димитър Христов, няколко пъти министър на земеделието и държавните имоти и влиятелен държавник в онези години. С издаването на Указ № 145 през 1921 г., който изменя и допълва действащия Закон за народното просвещение, се реализира идеята за създаване на Горска академия с 3-годишен курс на обучение и е взето решение за създаване на Лесовъден факултет към Софийския университет (СУ). И макар че намерението е осуетено заради липсата на средства, през 1923 г. към Агрономическия факултет (създаден през 1921 г.) на СУ се поставят основите на академичното лесовъдско образование, като се открива катедра „Частно лесовъдство“.

На 28.01.1925 г. с решение на Академичния съвет на Софийския университет е основан Лесовъден отдел към Агрономическия факултет и датата се приема за начало на висшето лесотехническо образование у нас. Изключително важна е била ролята на проф. Янаки Моллов (по-късно академик) като министър на земеделието и държавните имоти. Той се среща с комисията към СУ (ректора и деканите на Физико-математическия и Агрономическия факултет) и

Първи випуск с проф. Т. Димитров, Рилски манастир, 1926 г.

предлага съдействие за осигуряване на бюджетни средства за материална база и преподавателски кадри. С негова заповед през февруари 1925 г. е разпоредено финансиране за Лесовъдния отдел и Агрономическия факултет.

За първи път новото име - Агрономо-лесовъден факултет към Софийския университет, се среща официално в Указ № 287 от 07.09.1925 г., с който се регламентират условията за постъпване на студентите. По-късно се учредяват специализираните катедри - „Лесоустройство и горска таксация“ (1927), начело с доц. Темелко Иванчев, „Лесоползване“ (1930), с ръководител доц. Васил Стоянов, и „Общо лесовъдство“ (1931), оглавена от доц. Методи Русков.

С Протокол 13/18.02.1925 г. на Факултетния съвет при Агрономическия факултет е взето решение да се приемат 20 души за летния семестър (учебната 1924-1925 г.) в новооткрития Лесовъден отдел на Агрономическия факултет. Приемът и обучението на студентите се осъществява по временен учебен план. Според споменатия протокол право на прием имат лица от мъжки пол, завършили Лесовъдния отдел при Техническото училище (сега Софийска гимназия по строителство, архитектура и геодезия), земеделските училища в Садово и Русе (Образцов чифлик), реалните гимназии и Военното училище. Съгласно Протокол 19/10.04.1925 г. от общо 50 кандидат-студенти са класи-

рани 20 и трима са резерва. За следващата учебна година, 1925-1926 г., са приети само двама души на мястото на отпадналите през първия курс на обучението. В действителност редовното обучение започва от учебната 1925-1926 година. Първите учебни занятия се провеждат във Физико-математическия факултет и Духовната семинария, както и в частни къщи. Цялостен учебен план за подготовка на студентите лесовъди се утвърждава на 7 май 1927 година. Неговата структура обхваща: общообразователни дисциплини (16), специални дисциплини (14), задължителни дисциплини без изпит (6) и факултативни дисциплини (8).

Осезаема е била подкрепата на министъра на земеделието и държавните имоти Димитър Христов (1870-1944) за осигуряване на учебно-опитната база на новосъздадения факултет. В писмо от 30.12.1925 г. той уведомява ректора на СУ, че се предоставят за научни и учебни цели две учебно-опитни горски стопанства (УОГС) - „Гешова планина“ в местността Юндола с иглолистни гори, и „Петрохански проход“ в с. Бързия с букови гори.

От учебната 1928-1929 г. повечето лекции се четат в новата сграда на Агрономо-лесовъдния факултет на ул. „Драган Цанков“. От първия випуск на Факултета, с декан проф. Янаки Моллов, през 1929 г. успешно завършват 10 души. На тържество то при дипломирането (17.03.1929 г.)

Учебна практика по дендрология, Белмекен, горна граница на гората, 2019 г.

прочувствена реч държи деканът проф. Янаки Моллов. Дипломите връчва първият професор лесовъд Тодор Димитров, който пожелава на младите възпитаници със звание „лесовъд“: „На първо място Вие трябва да работите за събуждане и повдигане на народно съзнание, особено за щадене на отечествените ни горски богатства... Във всички трудни моменти търсете в себе си сили за упорита и честна дейност, работете за издигане на името на народополезното дело, на което ще станете служители. Пазете достойнството и на института, в който се нареждате...!“. През учебната 1944-1945 г. за първи път са приети за студенти жени. Тогава приемът е най-голям - 224 души, което е почти четири пъти повече от обикновено. Обзавеждат се необходимите лаборатории и се подготвят аудитории.

След 1945 г. лесовъдското образование претърпява не само развитие, но и редица реформи. През 1945 г. в Пловдив се открива нов Държавен университет с два факултета: Агрономо-лесовъден и Медицински. През 1947 г., съгласно Закона за висше образование от 05.07.1947 г., двата Ле-

Четвърти випуск пред Агрономо-лесовъдния факултет, 1932 г.

совъдни факултета на Софийския и Пловдивския университет се обединяват в самостоятелен Лесовъден факултет, който една година е към Софийския университет. С Указ 1375/30.09.1948 г. на Президиума на Великото народно събрание се сформира Селскостопанска академия, която включва 4 факултета (един от тях е Лесовъдният), които се отделят от Софийския университет. На следващата година Лесовъдният факул-

тет към Селскостопанската академия се преобразува в Лесотехнически факултет с два отдела - „Горскостопански“ и „Горскопромишлен“. С Указ 511/08.10.1951 г. се извършва преустройство на Лесотехническия факултет, като към съществуващите два отдела се откриват още „Експлоатационно-транспортен“ и „Зеленоградско строителство“. С преименуването на Лесовъдния факултет в Лесотехнически и с разделянето му

Практика по лесовъдство с проф. Методи Русков в Люлин планина, 1936 г.

на 4 отдела се полагат основите на самостоятелно висше учебно заведение. Съгласно решение на Комитета за наука, изкуство и култура от 19.07.1951 г. на завършилите специалност „Лесовъдство“ се признава квалификацията „инженер-лесовъд“.

С указ на Президиума на Народно-то събрание на 12 януари 1953 г. Селскостопанската академия се разделя на три самостоятелни висши учебни заведения. Едно от тях е Висшият лесотехнически институт (ВЛТИ). В него се подготвят специалисти по горско стопанство, озеленяване на населени места, механична технология на дървесината, както и по химична технология на дървесината и технология на целулозно-хартиеното производство, които по-късно се прехвърлят в новооткрития Висш химикотехнологичен институт. По решение на Министерския съвет на ВЛТИ е предоставена сграда в столичния квартал „Дървеница“, където се помещава от 26.05.1955 година.

С разпореждане на Министерския съвет от 07.08.1974 г. се прави структурна промяна във ВЛТИ, като се образуват два факултета - „Горско стопанство и озеленяване“ и „Горска промишленост“.

С решение на Академичния съвет на ВЛТИ от 14.09.1994 г. са открити три нови факултета: „Екология и ландшафтна архитектура“, „Ветеринарна медицина“ и „Агрономически факултет“.

На 27 юли 1995 г. с решение на Народното събрание се дава сегашният статут на Лесотехническия университет. Това събитие е съчетано с откриване на нов учебно-лабораторен корпус, към който през 2007-2013 г. е модернизирания Библиотечно-информационният център по проект на Оперативна програма „Регионално развитие“.

Лесотехническият университет в София е акредитиран институционално като висше училище и програмно - по 7 професионални направления. У нас единствено в ЛТУ се подготвят инженери по горско стопанство, технология на дървесината и инженерен дизайн (интериор и дизайн на мебели). Тук се обучават студенти и по ландшафтна архитектура, екология и опазване на околната среда, ветеринарна медицина, агрономство, растителна защита, стопанско управление и алтернативен туризъм. От настоящата година е обявен прием по нова специалност - „Компютърни технологии в мебелната индустрия“. Обучението е в три степени - образователно-квалификационни степени „бакалавър“ и „магистър“ и образователна и научна степен „доктор“.

За успешното развитие на лесотехническото образование през изминалите 95 години принос имат всички преподаватели, служители и студенти на Лесотехническия университет. За възхода на институцията, трябва да се

отдаде признателност на всички досегашни ректори: акад. Борис Стефанов (1953-1957); проф. Димитър Стефанов (1957-1960); проф. Асен Биолчев (1960-1966); проф. Стоичко Христов (1966-1968); проф. Христо Сираков (1968-1972); проф. Александър Илиев (1972-1979); проф. Тачо Илиев (1979-1984); проф. Никола Ботев (1984-1989); проф. Виктор Донов (1989-1991); проф. Андрей Райчев (1991-1994); проф. д.н. Димитър Коларов (1994-2003); проф. д.н. Нино Нинов (2003-2011); проф. д-р Веселин Брезин (2011-2016); чл.-кор. проф. д.н. Иван Илиев (от 2016 г.). Особено значима роля за стабилността и последователното развитие на Лесотехническия университет до сегашната широко признавана академична институция има акад. Мако Даков.

Пряк приемник на Лесовъдния отдел при Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет, основан през 1925 г., е факултет „Горско стопанство“. В него се обучават годишно около 700 студенти по едноименната специалност. Мисията на Факултета е да обучава и възпитава квалифицирани кадри и да осигурява развитие на науката в областта на горското и ловното стопанство. Поставените основни цели и задачи са: да подготвя конкурентоспособни и адаптивни специалисти в образователно-квалификационните степени „бакалавър“ и „магистър“ и в образователната и научна степен „доктор“; да развива научните изследвания в областта на лесовъдните науки; да осигурява възможности за мобилност на студентите и преподавателите; да създава условия за развитие на академичния състав; да предоставя възможности за продължаващо обучение и повишаване на квалификацията на преподавателите и служителите, както и на специалисти, завършили други професионални направления и специалности.

При вече 95-годишна история академичният състав на факултет „Горско стопанство“ се гордее с постиженията на своите повече от 6500 възпитаници, които създават нови гори в България и по света и се грижат за устойчивото стопанисване на „зеленото злато“ на планетата.

Д-р инж. АЛЕКСАНДЪР ДУНЧЕВ е старши експерт по защитени територии и гори във фаза на старост в Югозападното държавно предприятие - Благоевград. Поддържа и осъвременява ГИС - базите данни, необходими за работата на интерактивна карта на горите на ЮЗДП.

С д-р инж. Александър Дунчев разговаря Женя Стоилова

Балансирани решения при прилагането на стандартите на FSC

✓ **Природозащитните мерки са с предимство в работата на ЮЗДП - Благоевград**

✓ От стопанско ползване са изключени дългосрочно близо 70 000 ха, т.е. над 10 % от всички държавни горски територии в обхвата на предприятието.

✓ Забележителен е опитът на Държавното горско стопанство - Белица, където основният дърводобив, и то на качествена строителна дървесина, е концентриран във високопланинските иглолистни гори, повечето от които се оказват находища на редки и застрашени видове птици.

- Инж. Дунчев, четири от териториалните поделения на ЮЗДП - Благоевград, притежават сертификати по FSC - ДЛС „Дикчан“ и „Осогово“ и ДГС в Якоруда и Кюстендил. На какъв етап е горската сертификация в останалите стопанства?

- Близо три години вече тече подготовка за сертификация на останалите тридесет и четири държавни горски стопанства в обхвата на Югозападното държавно предприятие. Те са разделени в две групи - Северна (основно стопанствата в Софийска и Пернишка област) и Южна (стопанствата в Благоевградска и Кюстендилска област). До няколко месеца предстои провеждането на основни одити в двете групи от представители на международните одитиращи фирми „Контрол Юнион България“ ЕООД и „Soil association certification Ltd“. Одитите ще се извършват на извадков принцип в десет териториални поделения от двете групи. Условието за получаване на сертификат за устойчиво управление на горите е одитираните горски стопанства да изпълняват абсолютно всички изисквания на националния FSC стандарт.

- Сертификатът е свързан с редица изисквания, кои са най-големите предизвикателства, с които стопанствата е нужно да се справят?

- При ежегодните одити в сертифицираните стопанства, както и при предварителните одити в двете групи на ЮЗДП, като най-трудни за изпълнение се оказват изискванията, свързани с опазването на околната среда и безопасността при дърводобива. Именно пропуски като непочистени битови отпадъци в дърводобивните обекти, повреди върху живите дървета, неправилно отсичане на дървесните стъбла и липсата на лични предпазни средства у горски работници доведоха през зимата до временно спиране на сертификата в две от стопанствата на ЮЗДП. Този пример показва необходимостта не само от повече контрол от страна на горските служители, но и от повече усилия от страна на дърводобивните фирми за успешното поддържане на FSC сертификатите.

Приоритетно териториалните поделения към Предприятието трябва да съобразят редица пазарни, социални и екологични фактори при планиране и реализиране на ползването в държавните гори. От една страна, пазарът на дървесина е непредвидим, особено в условията на вирусната епидемия. От друга страна, през пролетните месеци изискванията на сертификата налагат ограничения за сечите в находища на редки видове животни и растения, а през летните месеци - в районите с интензивен туризъм. Горските стопанства обаче трябва да осигурят достатъчно дърводобивни обекти, за да се поддържа постоянна заетост на горските работници, равномерно снабдяване на местните жители с дърва за огрев, а на дървопреработвателните предприятия - със суровина. Ето защо намирането на балансирани

”

СТАРИТЕ ВИСОКОПЛАНИНСКИ ИГЛОЛИСТНИ ГОРИ СА ПОСЛЕДНИТЕ НАХОДИЩА НА ГЛУХАРА, ЛЕЩАРКАТА И ДРУГИ РЕДКИ ВИДОВЕ.

“

решения е една от основните задачи на ЮЗДП - Благоевград.

Забележителен е опитът на Държавното горско стопанство - Белица, където основният дърводобив, и то на качествена строителна дървесина, е концентриран във високопланинските иглолистни гори, повечето от които се оказват находища на редки и застрашени видове птици. В тези гори сечите са ограничени от март до юли, което поставя стопанството пред сериозно икономическо и социално предизвикателство. Независимо от това екипът на ДГС - Белица, съвместно с ЮЗДП - Благоевград, намери компромисни решения, в които се дава предимство на природозащитните мерки чрез реорганизиране на дърводобивните графици. Но вероятно стопанството ще загуби част от конкурентните си позиции спрямо недържавните собственици на гори, за които строгите сертификационни изисквания все още не важат.

- Какъв е процентът на държавните гори на територията на ЮЗДП с ограничение за дърводобив през брачния период на редки и изчезващи видове?

- Анализ на ЮЗДП - Благоевград, в Географски информационни системи показва, че ежегодно ограничението за дърводобив през брачния период на редки видове животни е приложимо в около една десета от държавните гори с предвидено ползване. Това най-често са старите високопланински иглолистни гори, където са последните находища на глухара, лещарката и редки видове сови и кълвачи, както и добре запазените букови, дъбови и крайречни гори с много биотопни дървета, в които орнитолозите са установили изчезващи видове орли, соколи, мухоловки и други.

Важно е да се знае, че повечето екологични изисквания при горската сертификация произтичат от редица международни споразумения като Конвенцията за биоразнообразието, европейските директиви за природозащитната мрежа „Натура 2000“ и други, в прилагането на които държавните стопанства и общинските горски структури трябва

Одит в ДГС - Благоевград

да имат водеща роля.

От 2020 г. ограничението за дърводобив през брачния период на редки видове птици трябва да се прилага във всички стопанства на територията на ЮЗДП.

От стопанско ползване са изключени дългосрочно близо 70 000 ха, т.е. над 10 % от всички държавни горски територии в обхвата на предприятието. Това е още едно изискване на FSC, което цели защитата на представителни участъци от добре запазени естествени горски екосистеми, както и на старите гори, където се опазват най-уязвимите редки и застрашени видове организми и техните местообитания.

Проблеми с изпълнението на годишните планове възникват и поради зачестяващите с изменението на климата природни нарушения като бури или тежък пролетен сняг, нападения на корояди. Това налага освен своевременното усвояване на повредената дървесина често и извънредни мерки за възстановяване на гората в засегнатите площи. В същото време сертификацията на горите също обременява горските служители, тъй като се изисква повече прозрачност в работата на горските стопанства, както и задълбочаване на комуникацията и работата със заинтересованите страни. В дългосрочен план обаче това спомага не само за намаляване на нарушенията в горите, но и за засилване на общественото доверие към горската система.

- По какъв начин се съобразява работата по дърводобива в стопанствата с навлизането в сезона на туризма?

- Съгласно националния FSC стандарт всяко горско стопанство е длъжно да отбележи върху горско-стопанската си карта най-важните туристически маршрути и обектите с културно значение, които попадат на територията му. Разположението им може да бъде проверено от всички заинтересовани страни на публичната уеб карта на горите в ЮЗДП на адрес: <http://gori.uzdp.bg>. Дърводобивът в близост до важни туристически и културни обекти се планира така, че да се опазва ландшафтът в района, да не се увреждат туристическите маршрути, да се оставят вековните и забележителни дървета и най-вече да не се извършват никакви дейности в периодите с масови посещения (т.е. през интензивния туристически сезон или по време на събори).

- Може ли забавянето при дърводобива да бъде наваксано?

- Всяко забавяне на дърводобива през годината е много трудно да бъде наваксано в края на годината. Това налага горските служители да бъдат по-адаптивни, а лесовъдската работа все по-балансирана и съобразена с динамиката на обществените очаквания и предизвикателствата, свързани с климатичните промени.

1000-годишен благун В землището на с. Заберново

Велика е странджанската гора! Старите многовековни дървета паметници (монументални дървета) от горун, благун, лъжник, габър, източен бук и цер с диаметри, достигащи до 200 см, са разпръснати по цялата територия на планината - от Старо Резово и Димана до Витаново, Кервансарай, Босна, Парория, Уграш и Тисовица. Те вдъхват респект със силата и издръжливостта си, надживели човешката суета и неразумност, издържали товара на столетия агресия на човека към природата.

Впечатляват ни стотици дървета гиганти, запазването на които е свързано преди всичко с тяхната култова роля в езическите и християнските празници в сакрални места и параклиси, посветени на св. св. Константин и Елена, св. Георги, св. Илия, св. Троица, св. Богородица, св. Марина, св. Пантелеймон, Боже име. Под тях и днес се събират празнуващите от селата, за да почетат светиите в параклисите и водата от аязмата, да отслужат курбани, да се повеселят край нестинарския огън.

С огромни монументални дървета са богати старите

колибарски поселища, създадени по билата и плодородните и богати на вода падини. Грижата към тях е била особена заради многоцелевото им използване - пладнища, листник, сянка и завет за колибарите.

Едно от тези дървета е 1000-годишният дъб благун в землището на с. Заберново. То е обявено за защитено през далечната 1948 година. Под неговата гигантска сянка навярно са израснали десетки поколения странджанци, люлеели са се люлки, пеели са се странджански песни в знойните лета. То е давало прохладна сянка на стотици глави добитък в миналото. Днес снагата му се извисява гордо над обширната поляна и приканва за пикник в прохладата или за подслон при лошо време. Навярно „пред очите му“ ще преминат още много хора и събития.

Прегръщайки стволите на такива огромни дървета, всеки, вярващ в тяхното магическо и лечебно излъчване, се зарежда за здраве и дълголетие.

Дирекция на Природен парк „Странджа“

СТРЪМНИЯТ НАКЛОН Е МИНАЛО

Косачка-робот със задвижване на всички колела Automower® AWD
поставя нов стандарт в роботизираното косене, уверено маневрирайки по
teren с до 70% наклон.

Husqvarna Automower® 435X AWD

АГРОЛАНД -БЪЛГАРИЯ - АД

София 1700, ул. „Осми декември“ № 13, тел: 024 666 916

e-mail: info@agroland.eu

www.husqvarna.bg

Husqvarna®

READY WHEN YOU ARE